

شرکت کارگزاری بانک ملی ایران (سهام عام)

به نام خداوند دادآفرین

پناه جهان پشت ایران زمین

تجزیه و تحلیل صورت های مالی

ویژه آزمون های بازار سرمایه

(با سرفصل های آزمون های CFA)

سرفصل های آموزشی تجزیه و تحلیل مالی

فصل اول :

- تعاریف، مفاهیم و عناصر تشکیل دهنده صورت های مالی

• فصل دوم :

- مکانیسم های گزارشگری مالی

فصل سوم :

- استانداردهای گزارشگری مالی

فصل چهارم:

- درک صورت سود و زیان

فصل پنجم :

- درک ترازنامه

فصل ششم :

- درک صورت جریان وجه نقد

فصل هفتم :

- تکنیک های مقدماتی و پیشرفته در تجزیه و تحلیل صورت های مالی

فصل اول :

تعاریف، مفاهیم و عناصر تشکیل دهنده صورت های مالی

- آشنایی با صورت های مالی اساسی:

- ترازنامه

- صورت سود و زیان

- صورت جریان وجه نقد

- صورت سود و زیان جامع

- یادداشت های همراه صورت های مالی

- نقش صورت های مالی در ارزیابی عملکرد و وضعیت مالی شرکت

- اهمیت یادداشت های همراه صورت های مالی و اطلاعات مکمل (شامل افشای روش های

- حسابداری برآوردها و مفروضات) و مباحث و تحلیل های ارائه شده توسط مدیریت

- اهداف حسابرسی صورت های مالی، انواع گزارشات حسابرسی و اهمیت کنترل های داخلی مؤثر

- سایر منابع اطلاعاتی به جز صورت های مالی سالانه مورد استفاده یک تحلیل گر در تجزیه و

- تحلیل صورت های مالی

تعریف حسابداری

حسابداری را می توان به عنوان یک سیستم اطلاعاتی تلقی نمود، سیستمی که دروندادهای آن رویدادهای مالی و برون دادهای آن صورت های مالی و حسابداری است. اجزای سیستم اطلاعاتی حسابداری شامل:

۱. افراد یا به عبارت دیگر حسابداران
۲. فرم های کاغذی یا الکترونیکی مانند دفاتر واسناد حسابداری
۳. روشهای حسابداری
۴. ابزارهایی مانند رایانه، ماشین حساب و...

نحوه برخورد تحلیلگر با اطلاعات مالی

اطلاعاتی که در گزارش‌های مالی وجود دارد نشان می‌دهد که چگونه تحلیل‌گر به ارزیابی عملکرد شرکت و صورت وضعیت مالی شرکت می‌پردازد.

گزارش‌های مالی شامل صورت‌های مالی، گزارش هیات مدیره و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی است. صورت‌های مالی مذکور به تحلیل‌گر کمک می‌کند تا به ارزیابی عملکرد و صورت وضعیت مالی شرکت بپردازد.

صورت های مالی اساسی و سایر منابع اطلاعاتی

- صورت های مالی، ابزار اصلی جهت عرضه محصول نهایی سیستم اطلاعاتی حسابداری به استفاده کنندگان محسوب می شود. اغلب بدون وجود این صورت ها، استفاده کنندگان منبع رسمی و قابل اعتماد دیگری جهت کسب اطلاعات مورد نیاز برای تصمیم گیری های خود نخواهند داشت.
- صورت های مالی اساسی شامل ۵ بخش است که عبارت اند از:
 1. ترازنامه
 2. صورت سود و زیان
 3. گردش سود و زیان انباشته
 4. صورت سود جامع
 5. صورت جریان وجوه نقد
- یادداشت های توضیحی همراه صورت های مالی که جزء لاینفک صورت های مالی تلقی می گردد.
- صورت سود و زیان و صورت جریان وجوه نقد به ارزیابی عملکرد شرکت طی یک دوره زمانی می پردازد ولی ترازنامه اطلاعات مالی شرکت را در یک مقطع زمانی نشان می دهد.

سایر منابع اطلاعاتی :

در کنار ۵ جز صورت های مالی ، منابع اطلاعاتی دیگری به منظور تصمیم گیری اقتصادی وجود دارد که شامل:

- یادداشت های همراه صورت های مالی
- گزارش فعالیت هیات مدیره
- گزارش حسابرس مستقل

صورت سود و زیان:

- صورت سود و زیان نتیجه عملیات یک واحد تجاری را در یک دوره مالی، نشان می‌دهد. اقلام منعکس شده در صورت سود و زیان به ترتیب در گروه‌های زیر گزارش می‌شوند:
- اقلام عملیاتی
- اقلام غیرعملیاتی
- اقلام غیرمترقبه

صورت سود و زیان - ادامه:

- تعریف اقلام عملیاتی: اقلامی هستند که مستقیماً به موضوع فعالیت واحد تجاری مرتبط است به عبارت دیگر ماهیت آن **عادی** است و **وقوع آن مستمر** باشد. (مثل تولید و فروش کالا در یک شرکت تولیدی)
- تعریف اقلام غیرعملیاتی: شامل اقلامی است که ماهیت آن **غیرعادی** است و **وقوع آن مستمر** باشد. مثل فروش دارایی ثابت در یک شرکت تولیدی.
- تعریف اقلام غیر مترقبه: آن دسته از اقلامی است که ماهیت **غیرعادی** و وقوع آن **غیر مستمر** است، به این مفهوم که انتظار نمی‌رود در آینده قابل پیش‌بینی، دوباره تکرار گردد. مثل خسارت وارد شده به واحد تجاری در اثر وقوع زلزله.
- عموماً اقلام عملیاتی باید به مبلغ ناخالص در صورت سود و زیان گزارش شوند به عبارت دیگر درآمدها با هزینه‌های عملیاتی تهاتر نمی‌گردد. در صورتی که اغلب، اقلام غیر عملیاتی به مبلغ خالص منعکس می‌شود. همچنین باید اقلام غیرمترقبه به مبلغ خالص پس از کسر اثر مالیاتی گزارش شوند.

سوالاتی که ممکن است در ذهن تحلیل‌گر در خصوص صورت سود و زیان ایجاد می‌شود شامل:

- افزایش در درآمد شرکت در اثر افزایش **تعداد واحدهای فروخته** شده است و یا **افزایش نرخ فروش محصولات** و یا **ترکیبی از هر دو** (نرخ و تعداد)؟
- در صورتی که تعداد کالاهای ساخته شده در انبار تولیدکننده افزایش یابد آیا روند سودآوری شرکت در آینده افزایش خواهد یافت؟
- وضعیت سودآوری یک شرکت در مقایسه با سایر شرکت‌ها در یک صنعت چگونه است؟

مثال صورت سود و زیان شرکت مینو

- مثال اطلاعات زیر از دفاتر شرکت مینو در تاریخ ۱۳۹۰/۰۶/۳۱ استخراج شده است:
- درآمد فروش : ۷۰.۰۰۰ میلیون ریال
- بهای تمام شده کالای فروش رفته: ۳۰.۰۰۰ میلیون ریال
- خالص درآمد ناشی از سرمایه گذاری ها : ۱۰.۰۰۰ میلیون ریال
- زیان ناشی از آتش سوزی: ۴.۰۰۰ میلیون ریال
- نرخ مالیات : ۲۵٪

حل مثال

۷۰.۰۰۰

درآمد فروش

(۳۰.۰۰۰)

بهای تمام شده کالای فروش رفته

۴۰.۰۰۰

سود عملیاتی

۱۰.۰۰۰

درآمد ناشی از سرمایه گذاری ها

۵۰.۰۰۰

سود قبل از مالیات

(۱۲.۵۰۰)

مالیات $(۵۰.۰۰۰ \times ۲۵\%)$

۳۷.۵۰۰

سود خالص قبل از ارقام غیر مترقبه

(۳.۰۰۰)

زیان ارقام غیر مترقبه $(۴۰۰۰ \times ۰.۲۵ - ۴۰۰۰)$

۳۴.۵۰۰

سود خالص

ترازنامه

- ترازنامه واحد اقتصادی که به آن صورت وضعیت مالی نیز گفته می شود به افشای منابع مالی شرکت و میزان بدهی های شرکت در یک مقطع زمانی اشاره می کند.
- حقوق صاحبان سهام نیز نمایانگر مازاد دارایی ها نسبت به بدهی ها خواهد بود.
- قلم مذکور به منافع باقیمانده دارایی های شرکت پس از کسر بدهی های شرکت متعلق به سهامداران و مالکان شرکت است.
- تساوی مهمی که در ترازنامه شرکت همواره صادق است:

$$\text{دارایی ها} = \text{بدهی ها} + \text{حقوق صاحبان سهام}$$

سوالاتی که ممکن است در ذهن تحلیل‌گر در خصوص ترازنامه ایجاد شود.

- سوالاتی که ممکن است در ذهن تحلیل‌گر در خصوص ترازنامه ایجاد شود. شامل:
- آیا نقدینگی شرکت به منظور پرداخت بدهی‌های کوتاه مدت شرکت، کافی به نظر می‌رسد؟
- آیا شرکت منابع لازم در خصوص تسویه بدهی‌های بلند مدت را در اختیار دارد؟
- صورت وضعیت شرکت در مقایسه با سایر شرکت‌های مشابه چگونه است؟

صورت جریان وجوه نقد

اگرچه صورت سود و زیان و ترازنامه شرکت معیار مناسبی در خصوص ارزیابی میزان موفقیت شرکت به شمار می رود ولی تهیه صورت جریان وجوه نقد نیز ضروری است.

افشای منابع و مصارف وجه نقد برای اعتباردهندگان، سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان به منظور ارزیابی **کفایت نقدینگی** و **انعطاف پذیری مالی** شرکت ضروری است. منظور از انعطاف پذیری مالی توانایی پاسخگویی به تنگناهای مالی و بهره‌برداری از فرصت‌ها است.

صورت جریان وجوه نقد، وجه نقد شرکت را به **سه بخش وجوه عملیاتی، سرمایه گذاری و تامین مالی** تقسیم می‌کند:

فعالیت‌های عملیاتی: کلیه فعالیت‌هایی که منجر به **تولید سود خالص** شرکت می شود و جز **فعالیت‌های اصلی و روزانه** شرکت تلقی می شود.

فعالیت‌های سرمایه گذاری: به فعالیت‌هایی که به تحصیل و یا کنارگذاری **دارایی‌های بلندمدت** مربوط است، اشاره می‌کند.

فعالیت‌های تامین مالی: به فعالیت‌هایی که به **تامین و پرداخت سرمایه بکارگرفته** در واحد تجاری مربوط است، اشاره می‌کند.

نکته مهم: (صورت جریان وجوه نقد طبق استاندارد ایران در ۵ قسمت گزارش می شود).

صورت گردش سود انباشته

- گزارش کننده میزان تغییرات در سود انباشته واحد تجاری طی دوره است، که شامل موارد زیر است :
- مانده سود انباشته اول دوره
- سود (زیان) خالص طی دوره
- تخصیص سود به اندوخته ها و تقسیم سود بین سهامداران
- تعدیلات سنواتی

یادداشت‌های مالی

- یادداشت‌های مالی و جداول تکمیلی به فراهم نمودن اطلاعات در خصوص روش‌های حسابداری، مفروضات و برآوردهای مدیران کمک می‌کند.
- اطلاعات اضافی در خصوص موارد زیر ارائه می‌کند:
 1. تحصیل یا کنارگذاری اموال و تجهیزات
 2. عملیات حقوقی
 3. منافع مربوط به کارکنان
 4. تعهدات و احتمالات
 5. مشتریان با اهمیت
 6. فروش به گروه‌های وابسته

جداول ترکیبی

- اهم مواردی که در جداول ترکیبی گزارش می شود:
- درآمد عملیاتی یا فروش توسط مناطق و شعب مختلف
- ذخایر شرکت های نفت و گاز
- منابع طبیعی در اختیار واحد تجاری

نکته مهم: یادداشت های توضیحی در صورت های مالی (پی نوشت ها) حسابرسی می شوند، این در حالی است که جداول تکمیلی حسابرسی نمی شوند.

گزارش فعالیت هیات مدیره

- گزارش فعالیت هیات مدیره شامل اطلاعاتی است که به ارزیابی عملکرد شرکت و وضعیت شرکت که **دورنمای** فعالیت مدیران را نشان می‌دهد، می‌پردازد که شامل :
- نتایج **عملیات**، بحث در خصوص **روند فروش و هزینه ها**
- منابع سرمایه و میزان **نقد شونده‌گی** و روند جریان نقد آتی
- دورنمای شرکت با توجه به روندها

اهداف حسابرسی از صورت‌های مالی و

انواع گزارشات حسابرسی

- حسابرسی منجر به افزایش قابلیت اتکا و ارائه منصفانه اطلاعات صورت‌های می‌شود.
- بخش‌های مختلف گزارش حسابرس:
- **بند اول : مسئولیت حسابرس و مدیر**
- **بند دوم:** به این موضوع اشاره می‌شود که حسابرسی بر اساس استانداردهای حسابرسی انجام می‌شود و گزارش عاری از هرگونه اشتباه با اهمیت می‌باشد.
- **بند سوم :** حسابرسی بر اساس اصول پذیرفته شده حسابداری است.
- **نکته :** در حالت کلی گزارش حسابرس شامل سه بخش است ولی در شرایطی که ابهام اساسی وجود دارد به طور مثال زیان با اهمیتی محتمل است ولی مقدار آن قابل برآورد نمی‌باشد از بند توضیحی استفاده می‌کنیم. (گزارش در چهار بخش ارائه می‌شود).
- **نکته :** در شرایطی که محدودیت اساسی در بررسی‌های حسابرس وجود داشته باشد گزارش حسابرس چهار بخشی خواهد بود.
- **در شرایطی که حسابرس شرکت درصدد ارزیابی کنترل داخلی در شرکت مورد بررسی نیز باشد گزارش حسابرسی در چهار بخش تهیه خواهد شد.**

انواع گزارش های حسابرسی

- گزارش مقبول
- گزارش مشروط
- گزارش مردود
- عدم اظهارنظر

طبقه‌بندی عملیات واحد تجاری در قالب فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری، تامین مالی

- فعالیت عملیاتی: با توجه به **اهداف اصلی فعالیت** شرکت تعیین می‌شود. به عبارت دیگر فعالیت‌های عملیاتی را می‌توان شامل **جریان های نقدی** دانست که به وجود آورنده سود عملیاتی واحد تجاری است.
- فعالیت سرمایه گذاری: به **تحصیل یا کنارگذاری دارایی‌های بلندمدت** اشاره می‌کند.
- فعالیت تامین مالی: به جریان‌ات نقد مربوط به **افزایش یا کاهش سرمایه، اخذ وام و انتشار سهام بابت تامین مالی** شرکت اشاره دارد.
- نکته بسیار مهم: طبقه بندی فعالیت های شرکت به ماهیت شرکت بستگی دارد نه به ماهیت معامله.

فصل دوم

مکانیسم های گزارشگری مالی

- روند جریان اطلاعات در یک سیستم حسابداری
- معادله حسابداری به صورت ساده و به شکل بسط یافته آن
- فرآیند ثبت معاملات تجاری با استفاده از سیستم حسابداری و بر مبنای معادله حسابداری
- ضرورت استفاده از ثبت های تعهدی و دیگر تعدیلات در تهیه صورت های مالی و مقایسه مبانی حسابداری تعهدی و نقدی
- رابطه بین عناصر صورت های مالی و حساب های کل و طبقه بندی این حساب ها متناسب با عناصر
- تهیه صورت های مالی با استفاده از مانده حساب های کل و دیگر اطلاعات لازم مربوط به معادله حسابداری
- ارتباط میان صورت سود و زیان، ترازنامه و صورت جریان وجه نقد
- شناسایی و طبقه بندی فعالیت های عملیاتی، سرمایه گذاری و تأمین مالی یک واحد تجاری برای مقاصد گزارشگری مالی
- صورت های مالی میان دوره ای و گزارشهای حسابرسی اجمالی
- کاربرد نتایج فرآیند حسابداری در تجزیه و تحلیل اوراق بهادار
- مشکلات گزارشگری مالی مرتبط با شناسایی درآمد، تحقق هزینه ها و گزارشگری مالی دارایی ها و بدهی ها و صورت جریان وجه نقد
- تمایز بین واحد پول محلی، واحد پول رسمی و واحد پول گزارشگری

اهداف گزارشگری مالی

- الف. هدف اصلی از گزارشگری مالی تهیه **اطلاعات مفید** جهت تصمیم گیری های سرمایه گذاری و اعتباردهی توسط استفاده کنندگان از اطلاعات مالی است.
- **استفاده کنندگان** اصلی از اطلاعات مالی **سرمایه گذاران** و **اعتباردهندگان** می باشند.
- همچنین اهداف دیگر گزارشگری مالی را می توان شامل موارد زیر دانست:
- ب. کمک به سرمایه گذاران، اعتباردهندگان و دیگر استفاده کنندگان به جهت **ارزیابی** مبلغ، زمان و میزان عدم اطمینان جریان های نقدی آتی.
- ج. **مفید بودن** جهت کسب اطلاع در مورد **منابع اقتصادی** واحدهای تجاری، ادعای نسبت به آنها و تغییرات در منابع مذکور.

نقش گزارشگری مالی و تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- گزارشگری مالی به این موضوع اشاره دارد که شرکتها چگونه عملکرد مالی خود را به سرمایه گذاران، بستانکاران و سایر گروههای ذینفع نشان می دهند.
- نقش گزارشگری مالی توسط هیات تدوین استانداردهای بین المللی IASB به شرح زیر بیان شده است:
- هدف از تهیه صورت های مالی، فراهم نمودن اطلاعات در خصوص صورت وضعیت، عملکرد و جریان نقدینگی یک شرکت است. اطلاعات مذکور زمانی مفید خواهد بود که مبنایی برای تصمیم گیری عقلایی قلمداد شود.

مثال‌هایی از مهمترین تصمیمات اقتصادی

مثال‌هایی از مهمترین تصمیمات اقتصادی در این خصوص مشتمل بر موارد زیر خواهد بود:

- تصمیم‌گیری در خصوص سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و یا تشکیل پرتفوی سهام
- تصمیم‌گیری در خصوص ادغام یا تحصیل شرکت
- ارزیابی عملکرد شعب یک شرکت هلدینگ
- تصمیم‌گیری در خصوص ورود به سرمایه‌گذاری مخاطره آمیز
- اعتبارسنجی یک شرکت در زمان اعطای وام
- اخذ سیستم اعتباری انعطاف پذیر و یا محدود در مقابل مشتریان یک واحد تجاری
- بررسی میزان انطباق شرایط قراردادهای وام که توسط اعتباردهندگان تعیین شده است
- توصیه مشاوران سرمایه‌گذاری جهت خرید یا فروش سهام یک شرکت
- پیش بینی سود و جریان نقد آتی شرکت

ارتباط میان اجزای صورت مالی

- فعالیت های شرکت در قالب یکی از سرفصل های زیر طبقه بندی می شود:
- دارایی ها: **منابع** اقتصادی شرکت است.
- بدهی ها: **ادعای** بستانکاران نسبت به دارایی های شرکت است.
- حقوق صاحبان سهام: ادعای **باقیمانده نسبت به منابع** شرکت است.
- درآمد: ورود منابع اقتصادی به شرکت تلقی می شود.
- درآمد شرکت می تواند از منابع زیر خلق شود:

1. فروش

2. سود (معاملاتی که منجر به افزایش دارایی یا حقوق صاحبان سهام می شود).

3. سرمایه گذاری

- هزینه: خروج منابع اقتصادی از شرکت و یا افزایش بدهی های شرکت قلمداد می شود.

حساب ها و اجزای صورت مالی

- دارایی ها
- وجه نقد یا معادل وجه نقد
- حساب های دریافتی و اسناد دریافتی
- پیش پرداخت هزینه
- موجودی کالا
- اموال، تجهیزات، ماشین آلات
- سرمایه گذاری
- دارایی های نامشهود
- دارایی های مالی
- سرمایه گذاری در سایر شرکت ها (در صورتی که از روش ارزش ویژه استفاده شود).
- منظور از معادل وجه نقد، اوراق بهادار با سررسید کمتر از ۹۰ روز می باشد.

حساب های کاهنده در ترازنامه

- حساب های کاهنده، به حساب هایی اطلاق می شود که در مقابل حساب های دارایی و یا بدهی قرار می گیرد. به عنوان مثال:
- حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول که در مقابل حساب های دریافتنی قرار می گیرد.
 - حساب ذخیره کاهش ارزش بازیاقتنی که در مقابل حساب سرمایه گذاری قرار می گیرد.
 - حساب سهام خزانه که مقابل حساب سرمایه قرار می گیرد.

معادله بسط یافته حسابداری در واحد تجاری

دارایی = بدهی + صرف سهام + سود انباشته اول دوره + درآمد - هزینه - سود تقسیمی

توضیح در خصوص فرآیند ثبت معاملات با استفاده از سیستم حسابداری و بر اساس مدل برابری حسابداری

- اساس حسابداری: سیستم ثبت دو طرفه فعالیت های تجاری واحد اقتصادی است. به طوریکه اگر در یک سمت، دارایی ها افزایش یابد و سمت دیگر حتما یک دارایی کاهش می یابد و بدهی یا حقوق صاحبان سهام افزایش می یابد.
- در حسابداری افزایش دارایی و هزینه یا کاهش بدهی و حقوق صاحبان سهام را با بدهکار کردن حساب های مربوطه نشان می دهند و افزایش بدهی، حقوق صاحبان سهام و حساب های مربوط به درآمد را با بستانکار کردن حساب نشان می دهیم.

دستکاری اقلام حسابداری

- همان‌طور که قبلاً در خصوص تساوی حسابداری توضیح داده شد، همواره دارایی‌های شرکت معادل مجموع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام شرکت خواهد بود. در صورتی که مدیر شرکت بخواهد از این تساوی سوء استفاده نماید، مدیر می‌تواند به منظور رسیدن به مقاصد خود از **سیستم حسابداری دو طرفه سوء** استفاده نماید.
- به‌طور مثال وقتی شرکت بابت پرداخت هزینه وجه نقدی را می‌پردازد، از یک سو دارایی‌ها کاهش می‌یابد و از سویی دیگر هزینه‌ها ثبت می‌شود و در نهایت سود شرکت کاهش می‌یابد و به این ترتیب تعادل سمت راست و چپ ترازنامه حفظ می‌شود.
- در صورتی که مدیر درصدد باشد که هزینه را ثبت نکند تا سود شرکت کاهش نیابد می‌تواند با افزایش یک دارایی دیگر مقدار کاهش وجه نقد را جبران کند. (یک دارایی افزایش و یک دارایی دیگر کاهش می‌یابد) و تعادل در ترازنامه کماکان برقرار خواهد بود.

نمونه ای از یک دستکاری حسابداری

- این دستکاری در ترازنامه توسط مدیران شرکت وردکام در سال ۲۰۰۲ صورت گرفت و دادگاه مدیران این شرکت را به ۲۵ سال زندان محکوم نمود.

توضیح در خصوص حسابداری تعهدی و تعدیلات لازم در این خصوص

الف - رویکرد درآمدی

- اقلام تعهدی شامل :
- درآمد کسب نشده (درآمد تحقق نیافته - پیش دریافت درآمد): در شرایطی اتفاق می افتد که خدمات انجام نشده است ولی وجه حاصل از انجام خدمات دریافت شده است و به این ترتیب از یک سو دارایی در دفاتر ایجاد می شود و از سوی دیگر بدهی مربوطه ایجاد می شود. ثبت رویداد مذکور عبارت است از:
نقد (بدهکار)

درآمد کسب نشده - بدهی (بستانکار)

درآمد کسب نشده (بدهکار)

درآمد تحقق یافته - بدهی (بستانکار)

توضیح در خصوص حسابداری تعهدی و تعدیلات لازم در این خصوص - ادامه

ب: رویکرد هزینه ای

پیش پرداخت هزینه: در شرایطی که پرداختی بابت هزینه‌ها صورت می‌گیرد ولی هزینه در آینده تحقق خواهد یافت در دفتر شناسایی می‌شود. ثبت عملیات مذکور:

ثبت اول: پیش پرداخت هزینه (بدهکار)

وجه نقد (بستانکار)

ثبت دوم: شناسایی هزینه در دفاتر

هزینه (بدهکار)

پیش پرداخت هزینه (بدهکار)

ارتباط میان صورت سود و زیان، صورت گردش وجوه نقد در ترازنامه

- جریان اطلاعات در سیستم حسابداری، به چهار بخش تقسیم می شود:
- ثبت روزنامه
- ثبت دفتر کل
- تراز آزمایشی و تراز آزمایشی تعدیل شده
- صورت های مالی

هدف از صورت های مالی و اهمیت استانداردها و ارزشگذاری اوراق بهادار

- هدف از گزارشگری مالی، فراهم نمودن اطلاعات مفید در خصوص عملکرد مالی شرکت و تغییرات در وضعیت مالی شرکت و تصمیم گیری اقتصادی است.
- با توجه به پیچیدگی معاملات، برآوردها و فرضیات یک شرکت در خصوص بیان عملکرد و صورت های مالی در صورت فقدان استاندارد، مشکلات متعددی به وجود می آید. استانداردها این اطمینان را حاصل می کنند که اطلاعات برای طیف وسیعی از استفاده کنندگان به کار می رود که شامل تحلیل گران اوراق بهادار نیز می شود و از سویی دیگر قابلیت مقایسه صورت های مالی افزایش می یابد. همچنین برآوردهای منطقی مدیران را نیز محدود می کند.

توضیح در خصوص چارچوب گزارشگری ویژگی های کیفی گزارشگری مالی

- هدف از تهیه صورت های مالی، ارائه منصفانه وضعیت و عملکرد مالی شرکت است.
- تهیه اطلاعات به منظور تصمیم گیری اقتصادی می باشد.
- با توجه به اهداف مفید بودن و منصفانه بودن، ویژگی های اطلاعات مالی مشتمل بر:
- قابل فهم بودن
- مربوط بودن
- قابل اتکا
- قابل مقایسه

توضیح در خصوص چارچوب گزارشگری ویژگی های

کیفی گزارشگری مالی

- قابل فهم بودن: افراد باید اطلاعات پایه ای از تجارت و حسابداری داشته باشند و شخصی که تلاش منطقی به منظور بررسی اطلاعات مالی انجام می دهد ، بتوان این اطلاعات را بفهمد.
- قابلیت مقایسه بودن: اطلاعات مالی باید میان شرکت ها و دوره زمانی قابلیت مقایسه داشته باشد.
- مربوط بودن: اطلاعات صورت مالی که بر تصمیم اقتصادی استفاده کننده با توجه به ارزیابی گذشته یا پیش بینی
- آینده تاثیر گذار باشد، مربوط است و این اطلاعات باید به موقع و به حد کفایت به جز باشد. (هیچ گونه حذف یا اطلاعات اشتباه وجود نداشته باشد.)

توضیح در خصوص چارچوب گزارشگری ویژگی های

کیفی گزارشگری مالی - ادامه

- قابلیت اتکا: اطلاعاتی قابل اتکا است که واقعیت اقتصادی را نشان می دهد، بدون تورش و اشتباه باشد.
- قابلیت اتکای صورت های مالی مشتمل بر موارد زیر خواهد بود:
- ارائه منصفانه معاملات و وقایع
- قابلیت اثبات
- بی طرف بودن اطلاعات
- دربرآوردها، احتیاط لازم به کار گرفته شود.
- کامل بودن : با توجه به در نظر گرفتن هزینه و اصل اهمیت

شناخت و اندازه گیری

- اقلام صورت های مالی که منافع اقتصادی به همراه دارند، باید قابلیت شناخت داشته باشند و در صورتیکه رویدادها محتمل و قابل اتکا باشد. اندازه گیری در صورت های مالی با ارزش های زیر بیان می شود :
- ارزش تاریخی
- ارزش جاری
- ارزش بازیافتنی
- ارزش فعلی
- ارزش منصفانه

محدودیت های تهیه اطلاعات و صورت های مالی:

- در تعادل نگه داشتن قابلیت اتکا و به موقع بودن : به طوریکه فقدان اشتباه و تحریف با اهمیت در صورت های مالی همراه با به موقع بودن اطلاعات مالی در تضاد قرار نگیرد.
- در تعادل نگه داشتن قابلیت اتکا و مربوط بودن : به طور مثال، بهای تمام شده تاریخی در حسابداری مربوط تلقی نمی شود ولی قابلیت اتکای بالایی دارد ولی ارزش بازار مربوط تلقی می شود ولی قابلیت اتکای پایینی دارد.
- هزینه تهیه اطلاعات مالی: منافع اطلاعات مالی باید بر هزینه تهیه آن فزونی داشته باشد.
- نحوه برخورد با اطلاعات غیرکمی و نامشهود: شهرت، وفاداری قابل انعکاس در صورت های مالی نمی باشد.

مفروضات اصلی تهیه صورت های مالی

- مفروضات اصلی تهیه صورت های مالی شامل:
- **رویکرد تعهدی:** وقایع مالی شرکت به محض وقوع ثبت می شوند و بدون در نظر گرفتن مبادله وجه نقد
- **رویکرد تداوم فعالیت:** در صورتیکه شرکت نتواند ادامه حیات دهد دارایی ها به ارزش تصفیه نمایش داده می شود.
- **رویکرد ثبات رویه**

مفروضات حسابداری:

- تفکیک شخصیت واحد تجاری از مالک
- فرض واحد پولی
- سال مالی شرکت
- فرض تداوم فعالیت

تمایز بین واحد پول محلی، واحد پول رسمی و واحد پول گزارشگری

- واحد پول سایر کشورها (ارزها)، صورت های مالی ^(سرفصل تحلیلگری) شرکت های چند ملیتی را به دو روش تحت تأثیر قرار می دهند:
- ۱. شرکت های چند ملیتی که درگیر معاملات هستند و معاملات آنها به واحد پول خارجی (ارزی) ارائه می شود.
- ۲. شرکتهای چند ملیتی که در شعب خارجی سرمایه گذاری می کنند و اطلاعات خود را به صورت واحد پول ارزی ارائه می کنند.
- واحد پول محلی: واحد پول رایج هر کشور
- واحد پول ساختاری: درآمد و هزینه واحد تجاری بر اساس این واحد پولی تحقق می یابد.
- واحد پول گزارشگری: واحد پولی که صورت های مالی براساس آن گزارش می شود.

محدودیت های حسابداری

- اندازه گیری
- استفاده کننده گان از اطلاعات مالی
- محدودیت های قانونی

قيود حسابداری

- اصل اهمیت
- اصل احتیاط
- فزونی منافع بر مخارج تهیه اطلاعات مالی شرکت
- خصوصیات صنعت

عناصر حسابداری:

- عناصر حسابداری از لحاظ نقشی که در گزارشگری مالی دارند به دو گروه زیر تقسیم می شوند:
- گروه اول: عناصری که وضعیت مالی یک واحد انتفاعی را در هر مقطعی از زمان ارائه می کند. عناصر معادله حسابداری، یعنی دارایی ها، بدهی ها و سرمایه در این گروه قرار می گیرند. این گروه از عناصر، عناصر ترازنامه نیز نامیده شوند.
- گروه دوم : عناصری هستند که نتایج عملیات یک واحد انتفاعی را در فاصله زمانی معین بیان و ارائه می کند. درآمدها و هزینه ها، سودها و زیان های غیرعملیاتی و سود خالص در این گروه قرار دارند. این گروه از عناصر، عناصر صورت سود و زیان نیز نامیده می شوند.

دارایی

- مفهومی مالی است و اموال و حقوقی است که منافع آتی قابل تقویم به پول دارند و بر اثر معاملات، عملیات یا رویدادهایی مشخص به مالکیت یا تسلط مالکانه یک واحد درآمد دارند دارایی آن واحد محسوب می شوند.

- **شرایط شناخت دارایی :**

- وجود منافع آتی قابل تقویم به پول

- مالکیت

- تسلط مالکانه

- وقوع معاملات، عملیات یا رویدادهایی مشخص

بدهی ها

- تعهدات ناشی از قراردادهای و تعهداتی که بر اثر الزامات خارج از قرارداد و یا الزامات قانونی در گذشته برای یک واحد انتفاعی پدید آمده اند و قاعدتا از طریق انتقال وجه نقد یا سایر دارایی های واحد تجاری و یا انجام دادن خدمت برای اشخاص حقیقی یا حقوقی دیگر ایفا می شود.

• موارد ایجاد بدهی

- تعهدات قراردادی
- الزامات خارج از قرارداد (مثل زیان)
- الزامات قانونی

سرمایه

- حق مالی صاحب یا صاحبان واحد انتفاعی نسبت به دارایی های واحد است که مبلغ آن در هر زمان از طریق کسر کردن بدهی های واحد از دارایی های آن بدست می آید. بدین ترتیب میزان سرمایه یک واحد انتفاعی به مبانی اندازه گیری دارایی ها و بدهی ها بستگی دارد.

درآمد و هزینه

• درآمد

ورود وجه نقد و دارایی های دیگر به یک واحد انتفاعی، افزایش دارایی های موجود ، تسویه یا کاهش بدهی های یک واحد و یا ترکیبی از آنها ناشی از فعالیت های اصلی یا جانبی واحد واقع شود، درآمد تلقی می گردد.

• هزینه

خروج وجه نقد و دارایی های دیگر از واحدهای انتفاعی ، مصرف یا استهلاک دارایی های موجود آن ، افزایش بدهی های یک واحد انتفاعی و یا ترکیبی از آنها که در نتیجه اجرای فعالیت های اصلی یا جانبی واحد واقع شود، هزینه تلقی می گردد.

سود و زیان غیر عملیاتی

- افزایش در سرمایه یک واحد انتفاعی که از معاملات اتفاقی یا جانبی ، رویدادها یا تغییر در شرایط موثر بر آن واحد ناشی شود، سود غیر عملیاتی است. مگر آن که در نتیجه سرمایه گذاری جدید صاحبان واحد ایجاد یا به عنوان درآمد شناسایی شده باشد.
- کاهش در سرمایه یک واحد انتفاعی که از معاملات اتفاقی یا جانبی ، رویدادها یا تغییر در شرایط موثر بر آن واحد ناشی شود، زیان غیر عملیاتی است. مگر آن که در نتیجه سرمایه گذاری جدید صاحبان واحد ایجاد یا به عنوان درآمد شناسایی شده باشد.

مفهوم سود جامع

- افزایش در سرمایه یا به بیان دیگر، افزایش در خالص دارایی های یک واحد انتفاعی در یک دوره مالی که بر اثر معاملات ، عملیات و رویدادهای مالی ایجاد شده و یا در نتیجه تغییر در شرایط محیطی پدید آمده باشد، به شرط آنکه این افزایش ناشی از مبادلات سرمایه ای نباشد. مقصود از مبادلات سرمایه ای، سرمایه گذاری مجدد صاحب یا صاحبان واحد انتفاعی و یا توزیع دارایی ها بین آنان است.

صورت های مالی میان دوره ای و حسابرسی اجمالی

(سرفصل آزمون تحلیلیگری)

- به موقع بودن از ویژگی های اولیه خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری محسوب می شود. از طرفی دیگر، یکی از اصول محدود کننده حسابداری فزونی منافع به خارج است. به منظور تعامل رساندن این دو، یک دوره مالی را یک سال تقویمی یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است، در نظر می گیریم. در شرایط کنونی به دلیل بالا رفتن سرعت تغییرات گزارشگری جدید ما را به این سمت رهنمون می کند که دوره های گزارشگری را کوتاه تر در نظر بگیریم، به این ترتیب، هر دو مفهوم به موقع بودن و فزونی منافع بر مخارج نیز حاصل خواهد شد.
- نکته: طبق **استاندارد حسابداری شماره ۲۲** ایران، شرکتهایی که صورتهای مالی خود را برای عموم ارایه می کنند، ملزم به افشای اطلاعات مالی میان دوره ای می باشند.

محتوای گزارش میان دوره ای

- صورتهای مالی میان دوره ای باید از نظر محتوی اطلاعاتی حداقل شامل صورت های مالی فشرده باشد. صورتهای مالی فشرده در بردارنده اقلام زیر است:
- صورت های مالی اساسی
- ترازنامه
- صورت سود و زیان و گردش سود (زیان) انباشته
- صورت جریان وجوه نقد
- صورت سود جامع
- گزیده یادداشت های همراه صورت های مالی
- بر این اساس ارائه اطلاعات کم اهمیت جزء یادداشتهای همراه صورتهای مالی ضرورت نخواهد داشت.

نحوه ارائه اطلاعات در صورت های مالی میان دوره ای

- ارائه اطلاعات مقایسه ای برای صورتهای مالی میان دوره ای را می توان به شرح خلاصه زیر تصور کرد.

- ترازنامه:

- مانده ها در پایان میان دوره

- مانده ها در پایان دوره مالی قبل

- سایر صورت های مالی مانده ها در پایان میان دوره

- مانده ها در پایان میان دوره مشابه سال قبل

- مانده ها در پایان دوره مالی قبل

دیدگاه های گزارشگری صورت های مالی میان دوره ای

در رابطه با نحوه تهیه و ارائه گزارش های مالی میان دوره ای دو دیدگاه به شرح زیر وجود دارد:

- دیدگاه متصل

طبق این نظریه هر میان دوره بخش لاینفک یک دوره مالی کامل است و ارقام گزارش شده در صورتهای مالی میان دوره ای بر این مبنا اندازه گیری خواهد شد.

- دیدگاه منفصل

مطابق با دیدگاه فوق، هر میان دوره، یک دوره مجزا از دوره مالی تلقی می شود. بر این اساس اندازه گیری ارقام قابل گزارش در صورتهای مالی میان دوره ای به صورت مستقل از محاسبات مربوط به دوره مالی خواهد بود.

نکته: طبق استانداردهای حسابداری ایران گزارشگری میان دوره ای باید بر اساس دیدگاه منفصل انجام شود به جز اقلامی که ماهیت سالانه دارند. به عنوان مثال: هزینه استهلاک، مالیات و ذخیره بازخرید سنوان کارکنان به دلیل ماهیت سالانه آنها بر اساس دیدگاه متصل حسابداری و گزارش می شود.

حسابرسی اجمالی صورت های مالی میان دوره ای

(سرفصل آزمون تحلیلیگری)

- استاندارد حسابرسی شماره ۹۱ به بررسی اجمالی صورت های مالی می پردازد و شامل بندهای زیر است:
- بند مقدمه
- بند دامنه
- بندهای مبانی نتیجه گیری: انحراف از استانداردهای حسابداری ، محدودیت در دامنه رسیدگی و ابهام اساسی را در صورت وجود نشان می دهد.
- بند نتیجه گیری : نوع نتیجه گیری نسبت به صورت های مالی را بیان می کند.
- بند ابهام با اهمیت: درباره تداوم فعالیت واحد تجاری است.
- بند تاکید بر مطلب خاص

انواع گزارش حسابرس در ارتباط با بررسی اجمالی صورت های مالی

ماهیت موضوع / میزان اهمیت	با اهمیت ولی غیر اساسی	اساسی
انحراف از استانداردهای حسابداری	مشروط	مردود
محدودیت در دامنه بررسی اجمالی	مشروط	عدم امکان نتیجه گیری
ابهام	غیر مشروط	عدم امکان نتیجه گیری

فصل سوم: استانداردهای گزارشگری مالی

- به منظور رعایت **ویژگی های کیفی گزارشگری مالی** و رویه یکسان افشای اطلاعات مراجع زیر به تدوین استانداردهای حسابداری پرداختند و رهنمودهای متعددی در خصوص بکارگیری استانداردهای مذکور در مواجهه با وقایع تجاری بنگاه های اقتصادی ارائه نمودند.

مراجع تدوین استانداردهای حسابداری در سایر کشورها

- هیات تدوین استانداردهای مالی FASB

- هیات تدوین استانداردهای مالی بین المللی IASB

مرجع تدوین استانداردهای حسابداری در ایران

- سازمان حسابرسی (جهت مطالعه استانداردهای حسابداری می توانید به سایت www.audit.org.ir مراجعه نمایید).

فصل چهارم :

درک صورت سود و زیان

- تعریف اقلام صورت سود و زیان و تفکیک آن به اقلام عملیاتی و غیرعملیاتی و تهیه یک صورت سود و زیان نمونه با استفاده از اطلاعات ارائه شده
- نحوه ارایه هر طبقه از هزینه‌ها و درآمدها در صورت سود و زیان بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۱)
- تعریف و تمایز میان انواع مختلف سود (سود قبل از کسر مالیات و استهلاکات مشهود و نامشهود (EBITDA)، سود عملیاتی (EBIT) و سود خالص (EAT)
- اصول کلی شناسایی درآمد بر مبنای حسابداری تعهدی و تشریح کاربردهای خاص آن (شامل حسابداری قراردادهای بلندمدت، فروش‌های اقساطی، معاملات پایاپای و گزارش‌گری خالص و ناخالص درآمدها) و کارکردهای آن در تجزیه و تحلیل مالی
- اصول کلی شناسایی هزینه‌ها شامل:
- اصل تطابق درآمدها و هزینه‌ها
- کاربردهای خاص شناسایی هزینه‌ها (شامل استهلاک دارایی‌های بلندمدت و روش‌های ثبت موجودی کالا)
- تأثیر نحوه شناسایی هزینه‌ها در تحلیل‌های مالی
- تجزیه و تحلیل اقلام غیرمستمر صورت سود و زیان (شامل فعالیت‌های تنزیل شده، اقلام غیرمترقبه و اقلام غیرعادی یا غیرمکرر)
- توصیف اجزای تشکیل‌دهنده سود هر سهم (EPS) و محاسبه سود هر سهم یک شرکت (هم به صورت ساده و هم به صورت رقیق شده)
- مفروضات زیربنایی سود با توجه به سود هر سهم و اقلام غیرمترقبه در صورت سود و زیان و همچنین روش‌های هموارسازی سود هر سهم (EPS) و محاسبه EPS نرمال شده به وسیله هر کدام از روش‌ها
- موارد محاسبه سود جامع و گزارش‌گری صورت سود و زیان جامع و مقایسه آن با صورت سود و زیان عادی
- تعریف مفهوم کیفیت سود و روش‌های تعیین آن

سود برای چه طیفی از افراد مهم است؟

● دو گروه از افراد:

1. برای سرمایه گذاران به منظور ارزش گذاری اوراق بهادار
2. برای اعتبار دهندگان به منظور ارزیابی توان پرداخت بهره و اصل پول

گزارش گری درآمدها در صورت سود و زیان

- گزارشگری خالص و ناخالص درآمدها

- معیارهایی برای شناسایی درآمد به صورت ناخالص تعیین شده است:

- تعهد عمده ای در راستای یک قرارداد متحمل شده باشیم.

- ریسک موجودی کالا و اعتباری متحمل شده ایم.

- توانایی انتخاب تامین کننده را داریم.

- در خصوص تعیین قیمت، وسعت عمل داریم.

- در روش گزارشگری درآمد ناخالص، اقلام مربوط به فروش و بهای تمام شده گزارش می شود ولی در روش گزارشگری خالص یک رقم و تفاوت میان درآمد و بهای تمام شده کالای فروش رفته گزارش می شود و این روش زمانی کاربرد دارد که شرکت در قالب یک نماینده فروش فعالیت می کند و ریسک اعتباری وجود ندارد و یا بر قیمت و تامین کننده کالا کنترل وجود دارد.

نحوه شناسایی درآمدهای عملیاتی

(استاندارد حسابداری شماره ۳)

- درآمد عملیاتی عبارت از درآمدی است که از فعالیتهای اصلی و مستمر واحد تجاری حاصل می گردد و با عناوین مختلفی از قبیل فروش، حق الزحمه، سود تضمین شده، سود سهام و حق امتیاز است.
- درآمد عملیاتی زمانی شناسایی می شود که شواهد کافی مبنی بر وقوع یک جریان آتی ورودی منافع اقتصادی وجود داشته باشد. یعنی جریان منافع اقتصادی مرتبط با درآمد عملیاتی به درون واحد تجاری محتمل باشد و این منافع را بتوان به گونه ای اتکاپذیر اندازه گیری کرد.
- درآمد عملیاتی: عبارت است از افزایش در حقوق صاحبان سرمایه، بجز موارد مرتبط با آورده صاحبان سرمایه، که از فعالیت های اصلی و مستمر واحد تجاری ناشی شده باشد.
- درآمد عملیاتی باید به ارزش منصفانه، به ازای دریافتی یا دریافتی اندازه گیری می شود.
- در خصوص معاوضه کالاهای مشابه: هر ماه کالا یا خدمات مشابه با یکدیگر مبادله گردد، این مبادله به عنوان معامله ای درآمدزا تلقی نمی شود. چنانچه کالا یا خدمات غیرمشابه مبادله شود، این مبادله درآمدزا است. در این حالت درآمد عملیاتی به ارزش منصفانه کالاها یا خدمات دریافتی پس از تعدیل از بابت سرک نقدی اندازه گیری می شود. اگر ارزش منصفانه کالا یا خدمات را نتوان به گونه ای اتکاپذیر اندازه گیری کرد، درآمد عملیاتی به ارزش منصفانه کالا یا خدمات واگذار شده پس از تعدیل از بابت سرک نقدی اندازه گیری می شود.

تحلیگران مالی در زمان تحلیل درآمدهای شرکت باید به دو نکته توجه نمایند:

- سیاست تشخیص درآمد شرکت چه میزان محافظه کارانه است و در صورتیکه سیستم شناسایی درآمد تهاجمی باشد، درآمدها زودتر و هزینه ها دیرتر شناسایی می شوند.
- در شرایطی که سیاست تشخیص درآمد محافظه کارانه باشد، **هزینه ها زودتر** و **درآمدها دیرتر** شناسایی می شود.

روش شناسایی درآمد در قراردادهای بلند مدت با توجه به استانداردهای مالی FASB

- روش درصد پیشرفت کار
- روش کار تکمیل شده

مقایسه دو روش پیشرفت کار و کار تکمیل شده

- روش درصد پیشرفت کار ، نسبت به روش تکمیل کار **تهاجمی تر** است.
- زیرا **درآمد زودتر** شناسایی می شود و این روش به دلیل استفاده از برآوردهای مختلف ، **ذهنی** است.
- از سویی دیگر این روش به دلیلی که درآمد و هزینه را طی زمان نشان می دهد **سود** را **هموارتر** می کند. جریان وجوه نقد طبق دو روش با یکدیگر یکسان است.

روش شناسایی درآمد در قراردادهای بلند مدت در دفاتر پیمانکار (استاندارد شماره ۹ ایران)

پیمان بلندمدت: پیمانی است که برای طراحی، تولید یا ساخت یک دارایی منفرد قابل ملاحظه یا ارائه خدمات (یا ترکیبی از داراییها یا خدمات که توأماً یک پروژه را تشکیل دهد) منعقد می‌شود و مدت زمان لازم برای تکمیل پیمان عمدتاً چنان است که **فعالیت پیمان در دوره‌های مالی متفاوت قرار می‌گیرد**. پیمانی که طبق این استاندارد، بلندمدت تلقی می‌گردد، معمولاً در طول مدتی **بیش از یکسال** انجام خواهد شد. با این حال، مدت بیش از یکسال، مشخصه اصلی یک پیمان بلندمدت نیست. برخی پیمانهای با مدت کمتر از یکسال، هرگاه از **نظر فعالیت دوره**، دارای چنان **اهمیت نسبی** باشد که عدم انعکاس درآمد و هزینه عملیاتی و سود مربوط به آن منجر به **مخدوش شدن درآمد و هزینه عملیاتی** و نتایج دوره و عدم **ارائه تصویری مطلوب توسط صورتهای مالی گردد**، باید به عنوان پیمان بلندمدت محسوب شود، مشروط بر اینکه رویه متخذه در واحد تجاری از سالی به سال دیگر به طور یکنواخت اعمال گردد.

روش درصد پیشرفت کار

شناخت درآمد پیمانکاری :

روش کار تکمیل شده : استفاده از این روش توسط استانداردهای حسابداری توصیه نشده است.

روش درصد پیشرفت کار:

ماحصل پیمان معین است: روش عمومی
متحصص پیمان معین نمی باشد: روش سود صفر

تعاریف برخی از واژه ها در حسابداری پیمانکاری

ماحصل پیمان = کل درآمد پیمان - مخارج پیمان

منظور از درآمد پیمان = مبلغ قرارداد اولیه

منظور از مخارج پیمان = مخارج انجام شده تا پایان دوره - برآورد مخارج باقیمانده تا پایان کار

نحوه افشای پیمان های بلند مدت در ترازنامه

- **مازاد درآمد شناسایی شده پیمان بر مبالغ دریافتی** بابت پیشرفت کار به عنوان مبلغ قابل بازیافت پیمان **تحت سرفصل های حساب دریافتی** در ترازنامه افشا می شود.
- **مبالغ دریافتی** توسط پیمانکار که کار مربوطه به آن تا تاریخ ترازنامه انجام شده نشده است، در **سرفصل پیش دریافت ها** در ترازنامه منظور می شود.
- **مخارج تحمل شده** پس از کسر هزینه های شناسایی شده تحت **سرفصل پیمان های در جریان پیشرفت** در ترازنامه گزارش می شود.
- **ذخیره زیان های قابل پیش بینی** بر مخارج تحمل شده انباشته پس از کسر هزینه های شناسایی شده به عنوان **ذخایر در ترازنامه** منعکس می شود.

بکارگیری روش عمومی در حسابداری پیمانکاری

در صورتیکه حاصل پیمان **ناتمام** زیان باشد، کل آن بلادرنگ شناسایی می شود اما اگر ما حاصل پیمان ناتمام سود داشته باشیم، شناسایی آن به تدریج تا خاتمه موضوع پیمان انجام خواهد گردید.

سود پیمان ناتمام وجود داشته باشد، شناسایی آن طی مدت انجام قرارداد به یکی از سه روش زیر امکان پذیر خواهد بود:

1. نسبت مخارج انجام شده به کل مخارج

2. نسبت ریالی کار انجام شده (صورت وضعیت تایید شده به کل درآمد)

3. نسبت پیشرفت فیزیکی کار

روش های فوق ممکن است در کوتاه مدت نتایج متفاوت داشته باشد ولی اثر بلند مدت یکسانی دارد.

بکارگیری روش سود صفر در حسابداری پیمانکاری

اگر ما حاصل پیمان مشخص نباشد معادل مخارج انجام شده در سال های مربوطه ، درآمد شناسایی می شود. در این حالت سود یا زیان شناسایی نمی گردد و طی انجام پیمان در هرساله که بتوان ما حاصل پیمان را مشخص کرد ، شناسایی سود یا زیان آغاز می شود.

حل مساله شناسایی درآمد در قراردادهای بلندمدت

فروش اقساطی

● فروش های اقساطی نوعی از مبادلات است که مالکیت دارایی مورد مبادله در ابتدای قرارداد به خریدار منتقل می شود ولی پرداخت بهای آن موکول به اقساط بلندمدت است. در این وضعیت **خریدار اقساطی** بهای تمام شده دارایی تحصیل شده را بر **اساس ارزش فعلی پرداخت های آتی** آن تعیین می شود. از دیدگاه **فروشنده** سه روش شناخت درآمد فروش اقساطی وجود دارد.

1. روش تعهدی
2. روش بازیافت بهای تمام شده
3. روش فروش اقساطی

روش تعهدی

- در موارد خیلی خاص و در شرایطی که هیچ گونه **ابهامی** در خصوص **وصول اقساط** وجود ندارد، کل سود خالص در **سال فروش** بلادرنگ شناسایی می شود.
- مثال : دو عضو گروه سرمایه گذاری اقدام به خرید و فروش اقساطی می کنند که شرکت مادر پرداخت وجه قسط را تضمین می کند.

روش بازیافت بهای تمام شده محصول

- در شرایطی که در خصوص **وصول مطالبات ابهام** وجود دارد ولی به دلیل شرایط بازار به **هدف برقراری روابط تجاری** با طرف مقابل اقدام به فروش اقساطی می شود، از این روش استفاده خواهد شد.
- مطابق با این روش از هر دوره ای که **خالص اقساط وصول شده** (مبلغ قسط پس از کسر درآمد بهره) ، اصل دارایی (بهای تمام شده آن) را پوشش می دهد به بعد، سود ناخالص شناسایی می شود.
- با توجه به روش **cost recovery method**، سود یا زیانی شناسایی خواهد شد که میزان وجه نقد دریافتی بالاتر از هزینه تحقق یافته شود.

روش اقساطی

- مطابق با این روش ، سود ناخالص در هر دوره **متناسب با وجوه اقساط** وصول شده بابت اصل دارایی (بهای تمام شده) شناسایی و ثبت می شود.
- با توجه به روش اقساطی ، سود با توجه به میزان وجوه دریافتی شناسایی می شود. میزان سود به شرح زیر قابل محاسبه است:
میزان وجه نقد دریافت شده طی دوره × سود مورد انتظار = میزان سود شناسایی شده طی دوره
- روش فروش اقساطی به شکل محدود و آن هم در صنعت **real estate** استفاده خواهد شد.

روش شناسایی درآمد در معاملات پایاپای

- در این معامله، دو طرف کالا یا خدماتی معامله کنند بدون مبادله وجه نقد.
- معاملات پایاپای شامل فروش محصولات از یک گروه به گروه دیگر نیز می شود.
- در این معاملات، ارزش معامله به بهای منصفانه ثبت می شود و در شرایطی که دریافت کننده وجه نقد باشیم، درآمد شناسایی می شود.
- درآمد زمانی شناسایی می شود که ارزش منصفانه از طریق معاملات کالاهای غیر مشابه از طریق گروه های غیر یکسان صورت گیرد.

آشنایی با مفاهیم (EBITDA, EAT, EBIT)

(سرفصل آزمون تحلیلگری)

- **EBITDA:** جریان نقد عملیاتی شرکت را نشان می دهد و شاخصی است که میزان سودآوری شرکت قبل از کسر بهره، مالیات، استهلاک دارایی مشهود و نامشهود را بیان می کند.
- **EBIT:** معادل سود عملیاتی قبل از کسر بهره و مالیات است در شرایطی که بخواهیم اثرات مالیات و تأمین مالی شرکت را در سود عملیاتی نشان ندهیم از مفهوم EBIT استفاده می کنیم.
- **EAT:** سود خالص پس از کسر مالیات است که آخرین خط صورت سود و زیان است و شامل کلیه درآمدها، هزینه ها، سود (زیان) شرکت می باشد.

اصل تطابق درآمد و هزینه ها و اصول کلی شناسایی هزینه

بکارگیری **مبنای تعهدی** در حسابداری، شناسایی و اندازه‌گیری سود را مستلزم شناسایی و مقابله هزینه های تحمل شده با درآمد کسب شده می کند. به همین دلیل پس از شناسایی درآمد تحقق نیافته در یک دوره مالی هزینه های تحمل شده در آن دوره، شناسایی و از درآمد دوره کسر می گردد.

شناسایی هزینه ها

۱. **مقابله سیستم:** مخارجی که به طور مستقیم به یک قلم درآمد و یا مجموعه معینی از درآمدهای مربوطند و در رابطه مستقیم با درآمد تحقق یافته به عنوان هزینه شناسایی می شود. (مثل بهای تمام شده کالای فروش رفته در مقابله با درآمد فروش) - **(شناخت ساختاری هزینه)**

۲. **انتساب به دوره:** مخارجی که در ایجاد درآمد در یک دوره مالی نقش دارند ولی رابطه مستقیم با درآمد معینی ندارد بر دوره مالی مربوطه منتسب و به عنوان هزینه شناسایی می شوند. مثل مخارج اداری واقع شده در یک دوره مالی که به عنوان هزینه همان دوره محسوب و از درآمد دوره کسر می شود. **(شناخت ماهیتی هزینه)**

۳. **تخصیص به دوره:** بهای تمام شده دارایی هایی که در ایجاد درآمد در چند دوره نقش دارند ولی رابطه مستقیم با درآمد معین ندارند و به روشی منطقی و منظم به دوره هایی که انتظار می رود از آن انتفاع حاصل شود، تخصیص می یابد. بخشی از بهای تمام شده اموال به عنوان هزینه استهلاک شناسایی و از درآمد دوره کسر می شود. **(شناخت سیستماتیک هزینه)**

مواردی که در تحلیل صورت های مالی در ارتباط با شناخت هزینه باید آنها را در نظر گرفت

- آیا شرکت تشخیص هزینه ها را به تعویق می اندازد یا تعجیل.
 - تعویق در شناسایی هزینه : سیاست متهورانه
 - تعجیل در شناسایی هزینه : سیاست محافظه کارانه
- تحلیل گران باید هزینه های شرکت را با هزینه های سایر شرکت ها در صنعت مقایسه کنند؟

محاسبه سود هر سهم

- سود هر سهم برای یک سرمایه‌گذار اهمیت ویژه‌ای دارد و به عنوان یک داده ورودی جهت محاسبه نسبت P/E (نسبت قیمت به سود هر سهم) به شمار می‌رود.
- از آنجا که درصد سهامداری بین سرمایه‌گذاران متفاوت است، هر یک از سرمایه‌گذاران با توجه به درصد سهامداری می‌توانند سود سهم تعلق گرفته به خود را محاسبه کنند.

ساختار سرمایه ساده در مقابل با ساختار سرمایه پیچیده واحد تجاری

- ساختار سرمایه یک شرکت شامل سهام و اوراق بدهی است. شایان ذکر است برخی از سهام ها دارای الویتی نسبت به سایرین دارند (سهام ممتاز) و برخی اوراق بدهی قابلیت تبدیل شدن به سهام دارند.
 - در شرایطی که شرکتی اوراق قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد، ساختار سرمایه شرکت پیچیده خواهد بود. نمونه هایی از اوراق بهادار که منجر به ساختار سرمایه پیچیده می شود:
 - اوراق بهادار که قابلیت تبدیل شدن به سهام عادی
 - اوراق قرضه قابل تبدیل به سهام
 - سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی
 - اختیار خرید معامله سهام
- وارانت (وارانت نوعی اختیار خرید سهام است که به همراه سایر اوراق بدهی منتشر می شود. دارنده وارانت این اختیار را دارد که سهام یک شرکت را با قیمتی از قبل تعیین شده و در دوره مشخص به فروش برساند.)

ساختار سرمایه ساده در مقابل ساختار سرمایه پیچیده - ادامه

- در شرایطی که شرکتی اوراق قابل تبدیل به سهام در اختیار نداشته باشد، دارای ساختار سرمایه ساده خواهد بود.
- هدف از بیان ساختار ساده یا پیچیده سرمایه تحت تاثیر قرار گرفتن سود هر سهم است. شرکت‌هایی که ساختار سرمایه پیچیده دارند سود هر سهم آنها رقیق می شود.

ساختار سرمایه ساده در مقابل با ساختار سرمایه پیچیده - ادامه

در شرایطی که شرکتی اوراق قابل تبدیل به سهام در اختیار نداشته باشد، دارای ساختار سرمایه ساده خواهد بود.

هدف از بیان ساختار ساده یا پیچیده سرمایه تحت تاثیر قرار گرفتن سود هر سهم است. شرکت‌هایی که ساختار سرمایه پیچیده دارند سود هر سهم آنها رقیق می شود.

در شرایطی که در ساختار سرمایه شرکت، اوراق قابل تبدیل به سهام عادی وجود داشته باشد، محاسبه سود رقیق شده هر سهم برای سرمایه گذاران و استفاده کنندگان اطلاعات مالی الزامی است. زیرا آنها باید تاثیرات این اوراق، بر سود هر سهم را در نظر بگیرند.

سود پایه هر سهم

● سود پایه هر سهم ، سود واقعی هر سهم تعلق گرفته به سهامداران را با توجه به میانگین موزون سهام نشان می دهد.

$$\text{سود پایه هر سهم} = \frac{\text{سود تقسیمی سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{میانگین موزون سهام در دست}}$$

● میانگین موزون سهام در دست، میانگین زمانی سهام در دست سهامدار می باشد. برای محاسبه سود هر سهم لازم است میانگین موزون تعداد سهام عادی طی دوره محاسبه گردد. به همین دلیل تغییرات سرمایه طی زمان باید در نظر گرفته شود .

نحوه محاسبه میانگین موزون سهام

1. تعداد ماههایی که سهام در دست سهامدار است بر کل ماههای سال تقسیم می شود.
2. افزایش سرمایه بواسطه انتشار سهام جدید توسط شرکت به سهام اول دوره اضافه می شود.
3. سهام تحصیل شده توسط شرکت (سهام خزانه) از تاریخ انتشار به عنوان قلم کاهنده در نظر گرفته می شود.
4. تجزیه سهام و سود سهمی به کل سهام های طی دوره قبل از تاریخ تجزیه تسری پیدا می کند و از ابتدا دوره مالی شرکت در نظر گرفته می شود. ولی بابت وقایع پس از عملیات تجزیه سهام و یا سود سهمی تعدیلی صورت نمی گیرد.

مثال در خصوص محاسبه میانگین موزون سرمایه

واحد تجاری

میانگین موزون، سهام عادی، شرکت، اطلب، را محاسبه کند:

تاریخ	شرح	تعداد
۱۳۸۹/۰۱/۰۱	سهام انتشار یافته در دست سهامدار	۱۰.۰۰۰
۱۳۸۹/۰۴/۰۱	انتشار سهام	۴.۰۰۰
۱۳۸۹/۰۶/۰۱	۱۰٪ سود سهمی	
۱۳۸۹/۰۹/۰۱	سهام خزانه	۳.۰۰۰

$$10.000 \times 1.1 = 11.000$$

$$4.000 \times 1.1 = 4.400$$

$$11.000 \times 12/12 = 11.000$$

$$4.400 \times 9/12 = 3.300$$

$$3000 \times 2/12 = 1000$$

$$11.000 + 3300 - 1000 = 13.300$$

تغییرات سرمایه واحد تجاری

تغییرات سرمایه واحد تجاری را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- تغییرات واقعی سرمایه
- صدور سهام جدید بابت افزایش سرمایه
- کاهش سرمایه
- سهام خزانه
- تغییرات غیر واقعی سرمایه
 - تجزیه سهام
 - ترکیب سهام
 - سود سهمی
- نکته مهم : درصد سهامداری سرمایه گذاران پس از تغییرات غیر واقعی سرمایه تغییر نمی‌کند.

سود رقیق شده هر سهم

- به منظور محاسبه سود تقلیل یافته سهم رابطه کلی زیر را در نظر بگیرید.

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{سود خالص تعدیل یافته متعلق به سهامدار عادی}}{\text{میانگین موزون سهام عادی} + \text{سهام عادی بالقوه}}$$

سود خالص تعدیل یافته متعلق به سهامدار عادی =

سود خالص - سود سهام ممتاز + سود سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی + هزینه بهره اوراق بدهی به سهام عادی پس از کسر اثر مالیاتی

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{سود خالص} - \text{سود سهام ممتاز} + \text{سود سهام ممتاز قابل تبدیل} + \text{هزینه بهره اوراق بدهی قابل تبدیل} (1-t)}{\text{میانگین موزون سهام عادی} + \text{تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل اوراق بدهی} + \text{تعداد سهام ممتاز} + \text{تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل وارانته}}$$

میانگین موزون سهام عادی + تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل سهام ممتاز + تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل اوراق بدهی + تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل وارانته

$$\text{diluted EPS} = \frac{\left[\text{net income} - \text{preferred dividends} \right] + \left[\frac{\text{convertible preferred dividends}}{\text{dividends}} \right] + \left[\frac{\text{convertible debt interest}}{\text{interest}} \right] (1-t)}{\left(\frac{\text{weighted average shares}}{\text{shares}} \right) + \left(\frac{\text{shares from conversion of conv. pfd. shares}}{\text{conv. pfd. shares}} \right) + \left(\frac{\text{shares from conversion of conv. debt}}{\text{conv. debt}} \right) + \left(\frac{\text{shares issuable from stock options}}{\text{stock options}} \right)}$$

سود رقیق شده هر سهم

محاسبه سود رقیق شده هر سهم در سه وضعیت زیر قابل محاسبه است:

شرکت سهام ممتاز قابل تبدیل به، سهام عادی در اختیار داشته باشد.

شرکت اوراق بدهی قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد.

شرکت اختیار معامله خرید سهام و وارانته در اختیار داشته باشد.

نکته: در صورتی که واحد تجاری ساختار سرمایه ساده‌ای در اختیار داشته باشد، سود پایه

هر سهم شرکت با سود رقیق شده هر سهم برابر خواهد بود.

سود رقیق شده هر سهم - ادامه

- شرکت اوراق بدهی قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد.
- در شرایطی که شرکت اوراق بدهی قابل تبدیل به سهام در اختیار داشته باشد و به سهام تبدیل شود، پس از عملیات تبدیل اوراق بدهی به سهام، واحد تجاری هزینه بهره‌ای بابت اوراق قرضه پرداخت نخواهد کرد. هزینه بهره به سود خالص شرکت و سهام عادی به میانگین موزون سهام عادی، اضافه خواهد شد. فرمول سود رقیق شده هر سهم برابر است با:

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{هزینه بهره اوراق قابل تبدیل پس از کسر مالیات} + \text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{سهام اضافی که از تبدیل اوراق قرضه به سهام عادی محاسبه شده است} + \text{میانگین موزون سهام عادی}}$$

سود رقیق شده هر سهم - ادامه

- شرکت سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد.
- در شرایطی که شرکت سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد و به سهام تبدیل شود، تعدیلات زیر رخ می دهد:
- صورت کسر: سهم سود سهامداران ممتاز به سود خالص اضافه می شود.
- مخرج کسر: سهام اضافی که از تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی محاسبه شده است به میانگین سهام عادی اضافه می شود.
- $$\text{سود سهام ممتاز} + \text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}$$

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{سود سهام ممتاز} + \text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{سهم اضافی که از تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی محاسبه شده است} + \text{میانگین موزون سهام عادی}}$$

سود رقیق شده هر سهم - ادامه

در شرایطی که در ساختار سرمایه شرکت **اختیار خرید معامله و یا واران** وجود دارد، شرکت به منظور محاسبه سود رقیق شده سهام از روش **سهام خزانه** استفاده می کند. در این صورت فرض می شود که با واگذاری سهام شرکت مبلغی وجه نقد دریافت می گردد. سپس با توجه به وجوه دریافت شده و در نظر گرفتن میانگین قیمت بازار سهام عادی یا ارزش پایان دوره هر کدام که کوچکتر است، می توانیم سهام شرکت را خریداری و خزانه نماییم. اعمال اختیار خرید سهام و تبدیل شدن به سهام عادی، **مخرج کسر سود رقیق شده هر سهم** افزایش می یابد. به طوریکه سود رقیق شده هر سهم به شرح زیر محاسبه خواهد شد:

سود رقیق شده هر سهم =

سود سهام ممتاز + سود سهام ممتاز - سود خالص

سهام اضافی که از تبدیل واران یا اختیار خرید سهام به سهام عادی محاسبه شده است + میانگین موزون سهام عادی

مثال

اطلاعات زیر در خصوص شرکت مهستان در دست است:

سود خالص شرکت: ۱۱۵.۶۰۰ دلار

تعداد سهام عادی در دست سهامدار: ۲۰۰.۰۰۰

۱.۰۰۰ سهام ممتاز به ارزش اسمی ۱۰۰ دلار و با نرخ سود ۱۰٪ که هر سهم ممتاز قابل تبدیل به ۴۰ سهم عادی است.

۶۰۰ اوراق بدهی با ارزش اسمی ۱۰۰۰ دلار و با نرخ بهره ۷٪ که به ارزش اسمی منتشر می شود و هر اوراق بدهی به ۱۰۰ سهم عادی تبدیل می شود.
مطلوب است محاسبه سود پایه هر سهم و سود رقیق یافته هر سهم.

حل مثال

$$\frac{115.600 - 10.000}{200.000} = 0.53$$

مطلوب است محاسبه سود پایه هر سهم و سود رقیق یافته هر سهم.

$$\frac{115.600 - 10.000 + 25.200}{200.000 + 60.000} = 0.5$$

$$600 \times 1000 \times 0.07 \times (1 - 0.04) = 25.200$$

در صورتی که اوراق بدهی به سهام تبدیل شود.

$$600 \times 100 = 60.000$$

$$\frac{115.600 - 10.000 + 10.000}{200.000 + 40.000} = 0.48$$

در صورتی که سهام ممتاز به سهام عادی تبدیل شود.

مثال 2

مثال ۳- اطلاعات زیر در خصوص شرکت کامیار در دست است:

سود خالص: ۱۱۵.۶۰۰ دلار

سهام عادی در دست سهامدار = ۲۰۰.۰۰۰ سهم

۱.۰۰۰ سهم ممتاز ۱۰۰ دلار با نرخ سود ۱۰٪

۱۰.۰۰۰ اختیار خرید سهام که به دارنده اختیار هر سهم به قیمت ۱۵ دلار اعطا می شود.

قیمت میانگین بازار ۲۰ دلار است. مطلوب است محاسبه سود تقلیل یافته هر سهم.

$$10.000 \times 15 = 150.000$$

$$\frac{150.000}{20} = 7500$$

$$10.000 - 7.500 = 2.500$$

$$\frac{115.600 - 10.000}{200.000 + 2500} = 0.52$$

تعداد اختیاری یا واراتی که به سهام قابل تبدیل است $\times \frac{\text{قیمت اعمال} - \text{قیمت بازار}}{\text{قیمت بازار}}$

$$\frac{20 - 15}{20} \times 10.000 = 2.500$$

مثال شرکت پاسارگاد نیک

سود خالص شرکت ۱۱۵.۶۰۰ دلار

تعداد سهام عادی ۲۰۰.۰۰۰ سهم

سهام ممتاز ۱۰۰۰ سهم ۱۰۰ دلار با نرخ سود ۱۰٪ که قابل تبدیل به ۴۰ سهم عادی است.

۶۰۰ واحد اوراق بدهی ۱۰۰۰ دلاری با نرخ بهره ۷٪ که قابل تبدیل به ۱۰۰ واحد سهام عادی است.

۱۰.۰۰۰ واحد اختیار معامله سهام که هر اختیار به یک سهم به قیمت اعمال ۱۵ دلار است.

میانگین قیمت سهام شرکت ۲۰ دلار است.

نرخ مالیات ۴۰٪

حل مثال

عملیات تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی $1000 \times 40 = 40000$

عملیات تبدیل اوراق بدهی $600 \times 100 = 60000$

تعداد اختیاری یا واراتنی که به سهام قابل تبدیل است $\times \frac{\text{قیمت اعمال} - \text{قیمت بازار}}{\text{قیمت بازار}}$

$$\frac{20 - 15}{20} \times 10.000 = 2.500$$

تبدیل اوراق بدهی به سهام $= 600 \times 100 \times 7\% \times (1 - 0.04) = 25.200$

$$\frac{115.600 - 10.000 + 10.000 + 25.200}{200.000 + 40.000 + 60.000 + 2500} = 0.47 \text{ سود رقیق یافته هر سهم}$$

خاصیت ضد تقلیل

در شرایطی اوراق قابل تبدیل به سهام که در ساختار سرمایه شرکت وجود دارد، خاصیت ضد تقلیلی بر سود سهام شرکت دارد. یعنی منجر به افزایش سود هر سهم می شود. در چنین شرایطی اوراق بهادار که خاصیت ضد تقلیلی در محاسبه سود تقلیل یافته هر سهم در نظر گرفته نمی شود.

تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- به منظور تحلیل صورت های مالی شرکت ها دو روش تجزیه و تحلیل رایج است:
- تجزیه و تحلیل با مقیاس مشترک (تحلیل عمودی شرکت)
- تجزیه و تحلیل افقی صورت سود و زیان

تجزیه و تحلیل با مقیاس مشترک

- تجزیه و تحلیل با مقیاس مشترک به تحلیل گر کمک می کند تا فارغ از اندازه شرکت، شرکت های فعال در یک صنعت به شیوه های مقایسه ای تحلیل کند.
- به منظور انجام تحلیل عمودی، کلیه اقلام صورت سود و زیان بر درآمد فروش شرکت تقسیم می شود و به صورت درصد بیان می شود.

تجزیه و تحلیل صورت سود و زیان - ادامه

- به منظور تحلیل افقی صورت سود و زیان، از نسبت های مالی استفاده می کنیم. به طور مثال به منظور بررسی میزان سودآوری شرکت نسبت حاشیه سود خالص شرکت را محاسبه می کنیم.
- حاشیه سود، بازده فروش تعابیر دیگر، حاشیه سود خالص شرکت است و روش محاسبه آن به شرح زیر است:
- روش محاسبه حاشیه سود خالص =

سود خالص
درآمد فروش

تجزیه و تحلیل صورت سود و زیان – ادامه

حاشیه سود خالص بیانگر این مطلب است که یک ریال درآمد شرکت به چه میزان سود تبدیل شده است. هرچه میزان حاشیه سود خالص بالاتر باشد، توان سودآوری شرکت بالاتر خواهد بود و خبری خوشایند برای سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان تلقی می‌شود.

نکته مهم: حاشیه سود خالص نسبتی است که به طور مستقیم از تحلیل عمودی صورت سود و زیان استخراج می‌شود.

نسبت حاشیه سود ناخالص:

با استفاده از نسبت حاشیه سود ناخالص می توان به استراتژی های تولید و فروش شرکت پی برد. تنوع محصولات شرکت، میزان بهای تمام شده محصولات و در نهایت سیاست بازاریابی و فروش محصولات از حاشیه سود ناخالص شرکت استنتاج می شود. به منظور محاسبه این نسبت از فرمول زیر استفاده می کنیم:

$$\frac{\text{سود ناخالص}}{\text{درآمد فروش}} = \text{حاشیه سود ناخالص}$$

سود جامع

- اقلام درآمد و هزینه هایی که در صورت سود و زیان گزارش نمی شود در صورت سود و زیان افشا می شود و به طور کلی تغییرات در حقوق صاحبان سهام (خالص دارایی) بجز سرمایه گذاری ها مالکان و توزیع منافع سود میان مالکان در صورت سود جامع گزارش می شود.
- اقلامی که مطابق با FASB و استانداردهای مالی بین المللی در صورت سود جامع گزارش می شود:
- تعدیلات ناشی از تسعیر ارز و معاملات ارزی شرکت
- سود یا زیان تحقق نیافته قراردادهای مربوط به مشتقات مالی
- سود یا زیان تحقق نیافته ناشی از سرمایه گذاری های آماده برای فروش
- تغییرات وجوه قراردادهای بازنشستگی شرکت ها

صورت سود جامع طبق استاندارد ایران

سود و زیان جاری

تعدیلات سنواتی (تغییرات حسابداری، تغییرات حسابداری)

اصلاح اشتباهات دوره های قبل

سایر اقلام که مستقیماً جز حقوق صاحبان سهام طبقه بندی می شود. نظیر:

مازاد حاصل از تجدید ارزیابی دارایی ثابت

سود یا زیان تسعیر ارز شرکت فرعی خارجی

مثالی در خصوص نحوه محاسبه سود جامع

اطلاعات زیر از صورت های مالی شرکت آگینه استخراج شده است. چه مبلغی تحت عنوان سود جامع طبقه بندی خواهد شد؟

$$(200 + 20 - 30) - 227 = 10$$

شرح	مبلغ
حقوق صاحبان سهام اول دوره	۲۰۰ میلیارد ریال
سود تقسیمی طی دوره	۲۰ میلیارد ریال
سود تقسیمی طی دوره	۳ میلیارد ریال
حقوق صاحبان سهام آخر دوره	۲۲۷ میلیارد ریال

مثالی دیگر در خصوص کاربرد سود جامع در تحلیل شرکت ها

- تحلیل گری با توجه به مقایسه نسبت های p/e درصدد سرمایه گذاری است. او معتقد است سهام هایی با p/e پایین، کمتر از واقع ارزش گذاری شده است. تحلیل گر به منظور تصمیم گیری در خصوص خرید سهام شرکت الف یا ب می باشد، درصدد پاسخ به این سوال است که در صورتی که سود جامع هر سهم را در محاسبه p/e در نظر بگیرد به جای اینکه سود هر سهم را در محاسبات لحاظ نماید، محاسبات و مفروضات زیر را انجام می دهد.

حل مثال

شرکت کارگزاری بانک ملی ایران (سهام خاص)

شرح	شرکت الف	شرکت ب
قیمت	۳۵	۳۰
سود هر سهم - ریال	۱.۶	۰.۹
P/E	۲۱.۹	۳۳.۳
سود (زیان) جامع شرکت به میلیون ریال	(۱۶.۲۷۲)	(۱.۷۵۷)
تعداد سهام شرکت (میلیون سهم)	۲۲.۶	۲۵.۱

شرح	شرکت الف	شرکت ب
قیمت	۳۵	۳۰
سود هر سهم - ریال	۱.۶	۰.۹
سود (زیان) جامع - میلیون ریال	(۱۶.۲۷۲)	(۱.۷۵۷)
تعداد سهام (میلیون سهم)	۲۲.۶	۲۵.۱
سود (زیان) جامع به ازای هر سهم	$\frac{(۰.۷۲)}{۲۲.۶/۱۶.۲۷۲}$	$\frac{(۰.۰۷)}{۲۵.۱/۱.۷۵۷}$
سود (زیان) جامع + سود خالص هر سهم	۰.۸۸	۰.۸۳
P/E	۳۹.۸	۳۶.۱

مفهوم پایداری سود (سرفصل تحلیلگری)

- با توجه به اینکه حسابداری تعهدی همراه با تعدیلات و برآوردهای متعددی خواهد بود، حسابداری تعهدی پایداری کمتری در مقایسه با حسابداری نقدی دارد. این عدم پایداری به خاطر تعدیلات و برآوردهای حسابداری است.
- پایداری سود به این معنا است که یک ریال سود که امروز توسط شرکت تولید می شود نشان دهنده یک ریال سود آتی شرکت باشد.
- با توجه به مفهوم پایداری سود، تحلیلگران مالی به منظور ارزش گذاری اوراق بهادار، **وزن کمتری به سود حسابداری می دهند و از تنزیل جریانات نقدی** که پایداری بیشتری دارد استفاده می کند.

کیفیت سود (سرفصل تحلیلگری)

- هر چه سود شرکتی پایدارتر باشد، کیفیت بالاتری خواهد داشت. برخی از تحلیلگران به اشتباه فکر می کنند که هر چه محافظه کاری سود حسابداری شرکتی بیشتر باشد کیفیت سود بالاتر خواهد بود. ولی باید به این نکته توجه کرد که در صورتی بخواهیم براساس اصل محافظه کاری به پیش بینی سود پردازیم، از بهترین روش ممکن استفاده کردیم زیرا بیشتر تعدیلات و اقلام معوق حسابداری طی چند روز مالی به صورت اتوماتیک خنثی می شود. (مثال استفاده از روش استهلاک تسریعی و روش خط مستقیم به منظور محاسبه هزینه استهلاک)
- از آنجا که سود حسابداری شامل دو بخش نقدی و تعهدی می باشد، تفاضل این دو بخش از یکدیگر می توان به محاسبه مبالغ تعهدی پردازیم به همین منظور می توان از دو رویکرد ترازنامه ای و جریان وجوه نقد استفاده کنیم.

استفاده از رویکرد ترازنامه ای به منظور محاسبه نسبت ارقام تعهدی (سرفصل تحلیلگری)

- ارقام تعهدی با رویکرد ترازنامه ای = خالص دارایی های عملیاتی
- ارقام تعهدی با رویکرد ترازنامه ای = دارایی های عملیاتی - بدهی های عملیاتی
- دارایی های عملیاتی = کل دارایی ها - (وجه نقد + اوراق بهادار قابل معامله)
- بدهی های عملیاتی = کل بدهیها - (اسناد پرداختنی کوتاه مدت + اسناد پرداختنی بلند مدت)

$$accrual\ ratio\ BS = \frac{NOA_{End} - NOA_{BEG}}{\frac{NOA_{End} + NOA_{BEG}}{2}}$$

استفاده از رویکرد جریان وجوه نقد به منظور محاسبه

نسبت ارقام تعهدی (سرفصل تحلیلگری)

- در صورتی که جریان وجوه نقد عملیاتی و جریان وجوه نقد سرمایه گذاری از سود خالص شرکت کسر شود، اقلام تعهدی محاسبه می شود.

$$(CF \text{ accuracy ratio}) = \frac{(NI - CFO - CFI)}{\left(\frac{NOA_{End} + NOA_{BEG}}{2} \right)}$$

نکته: ارقام تعهدی محاسبه شده توسط هر دو روش ترازنامه و سود و زیانی **نتیجه یکسان** دارند، هر چه **نسبت مذکور پائین باشد**، **کیفیت سود بالاتر خواهد بود**.

مثالی در خصوص کیفیت سود

کیفیت سود شرکت پدram بیشتر از شرکت آذرخش است زیرا در هر دو سال نسبت ارقام تعهدی کوچکتری در مقایسه با شرکت آذرخش دارد.

کیفیت سود شرکت آذرخش در سال ۱۳۹۰ بهبود و کیفیت سود شرکت پدram در سال ۱۳۸۹ کاهش نیافته است.

نسبت ارقام تعهدی	۱۳۸۹	۱۳۹۰
شرکت آذرخش	٪۱۷.۸	٪۱۲.۴
شرکت پدram	٪۶.۹	٪۹.۵

فصل پنجم :

درک ترازنامه

- تعریف عناصر دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام در ترازنامه و کاربردهای هریک از آنها در تجزیه و تحلیل‌های مالی؛
- نحوه آرایه هر طبقه از دارایی‌ها و بدهی‌ها در ترازنامه بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۱)
- اشکال مختلف ارائه ترازنامه؛
- تأثیر استفاده از حسابداری تعهدی بر دارایی‌ها و بدهی‌ها
- تشابهات و تمایزات دارایی‌ها و بدهی‌های جاری و غیرجاری؛
- انواع مبانی اندازه‌گیری دارایی‌ها و بدهی‌ها شامل روش‌های بهای تمام شده تاریخی و ارزش منصفانه
- انواع روش‌های طبقه‌بندی و افشای اوراق بهادار قابل داد و ستد (سریع معامله) و غیرقابل داد و ستد در بازار
- تفسیر ترازنامه و صورت تغییرات در حقوق صاحبان سهام
- تجزیه و تحلیل و ارزیابی ترازنامه به ارزش‌های جاری دارایی‌ها و بدهی‌ها؛
- تعیین انواع روش‌های استهلاک دارایی‌های مشهود و تأثیر انتخاب هریک از آنها بر تصمیم‌گیری‌های مالی

اشکال مختلف ترازنامه

- **ارائه به شکل گزارش**
- دارایی ، بدهی ، حقوق صاحبان سهام در یک ستون گزارش می شود.
- **ارائه به شکل حساب**
- دارایی ها در سمت راست ، بدهی ها و حقوق صاحبان سهام در سمت چپ ترازنامه افشا می شود.
- **ارائه به صورت ترازنامه طبقه بندی شده**
- دارایی ها و بدهی ها به دو بخش جاری و غیر جاری طبقه بندی می شود.

تعریف دارایی های جاری و غیر جاری

- دارایی هایی که انتظار رود طی یک سال یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است به وجه نقد تبدیل شود به عنوان دارایی جاری تلقی می شود.
- دارایی هایی که انتظار نمی رود طی یک سال یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است به وجه نقد تبدیل شود به عنوان دارایی غیرجاری تلقی می شود.

تعریف بدهی های جاری و غیر جاری

- تعهداتی که در یک سال مالی یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است تسویه شود ، بدهی جاری تلقی می شود.
- نکته مهم : واحد تجاری حق به تاخیر انداختن تسویه تعهدات و یا تمدید مهلت تسویه را ندارد.
- تعهداتی که در یک سال مالی یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است تسویه نمی شود ، بدهی غیر جاری تلقی می شود.

سرمایه در گردش واحدهای تجاری

به مازاد دارایی های جاری به بدهی جاری سرمایه در گردش اطلاق می شود و میزان سرمایه در گردش به تحلیل گر نشان می دهد که توان شرکت در پرداخت بدهی های سررسید شده چه میزان است.

تحلیل گران همواره نقطه مطلوب سرمایه در گردش شرکت را محاسبه می نمایند.

هدف از تقسیم بندی اجزای ترازنامه به جاری و غیرجاری

- هدف از تقسیم دارایی ها و بدهی ها به دو بخش جاری و غیرجاری، فراهم نمودن اطلاعات مربوط و قابل اتکا است و طبقه بندی صورت گرفته میزان نقد شوندگی دارایی ها و بدهی ها را نشان می دهد.
- صورت های مالی نمونه شرکتها بررسی شود.

توضیح در خصوص مبنای اندازه گیری ارزش تاریخی، ارزش منصفانه، ارزش فعلی دارایی ها و بدهی ها

با توجه به اینکه اقلام ترازنامه با ارزش های مختلفی نظیر، بهای تمام شده تاریخی، ارزش منصفانه، بهای تمام شده جایگزینی، ارزش فعلی جریانات نقد ارائه می شوند، لذا ارزش کل دارایی ها طبق ترازنامه نمی تواند نشان دهنده ارزش شرکت باشد.

نکات مهمی که در خصوص ارزشگذاری دارایی و بدهی ها باید در نظر گرفته شود: ارزش تاریخی: ارزش قابل بازبینی و عینی است.

ارزش منصفانه: ارزشی ذهنی است.

در یادداشت های صورت مالی در خصوص اندازه گیری دارایی ها و بدهی های شرکت اشاره می شود.

حساب و اسناد دریافتنی

حسابهای دریافتنی در ترازنامه پس از کسر ذخایر مطالبات مشکوک الوصول و یا ذخایر بابت وارانتی و گارانتی گزارش می شود.

موجودی مواد و کالا

موجودی کالا، اقلامی هستند که به قصد فروش و یا استفاده جهت تولید محصول و فروش آن نگهداری می‌شود و شامل مواد خام، کالای در جریان ساخت و کالای ساخته شده می‌باشد.

به عبارت دیگر هزینه های تحقق یافته در قالب موجودی کالا سرمایه ای تلقی شده و هزینه‌های زیر در محاسبه بهای تمام شده موجودی کالا لحاظ نمی‌گردد و به عنوان هزینه دوره تلقی می‌شود.

- ضایعات غیرعادی مواد، دستمزد و سربار
- هزینه های انبار به غیر از فرآیند تولید
- سربار اداری
- سربار ثابت تولید تخصیص نیافته
- هزینه فروش و کنارگذاری دارایی ها

نحوه ارزشگذاری موجودی کالا

موجودی کالا در ترازنامه به اقل بهای تمام شده یا خالص ارزش بازیافتنی هر کدام که کمتر است گزارش می شود. خالص ارزش بازیافتنی معادل قیمت فروش موجودی کالا منهای هزینه های برآوردی تولید بازاریابی، فروش و توزیع است در شرکت های تولیدی هزینه تولید شامل، مواد مستقیم دستمزد مستقیم و سربار است.

جریان هزینه موجودی کالا در شرکت با جریان ارزشگذاری موجودی کالا متفاوت است به طوریکه ارزش گذاری موجودی کالا طبق روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش بازیافتنی است و جریان هزینه موجودی کالا طبق روش های زیر است:

- اولین صادره از اولین وارده: محاسبه بهای تمام شده بر این اساس که تعداد موجود بیانگر آخرین خریده ها یا آخرین تولیدات است.
- میانگین موزون
- شناسایی ویژه
- اولین صادره از آخرین وارده: محاسبه بهای تمام شده بر این اساس که تعداد موجود بیانگر اولین خریده ها یا اولین تولیدات است.
- موجودی پایه
- خرده فروشی

روش میانگین موزون

میانگین موزون عبارت است از محاسبه بهای تمام شده موجودی مواد و کالا بر اساس اعمال بهای متوسط در مورد واحد موجودی است. میانگین موزون از تقسیم مجموع بهای تمام شد واحدهای موجودی به مجموع تعداد واحدهای آماده برای فروش محاسبه می گردد.

$$\text{بهای تمام شده کالای آماده برای فروش} = \frac{\text{خرید طی دوره} + \text{موجودی کالای اول دوره}}{\text{تعداد کالای آماده برای فروش}}$$

روش شناسایی ویژه

شناسایی ویژه روشی است که در آن مخارج مختص هر یک از اقلام موجودی به آن قلم اختصاص می یابد. این روش برای اقلامی مناسب است که صرف نظر از فرآیند خرید یا تولید قابل تشخیص هستند. کاربرد این روش در مواردی که کالاها لوکس و ارزشمند هستند (مثل جواهر فروشی ، نمایشگاه اتومبیل) مناسب است و در مواردی که اقلام متعددی از موجودی مواد و کالا از یکدیگر قابل تفکیک نباشد، مناسب نیست.

نحوه افشای سرمایه گذاری ها در واحدهای تجاری

واحدهای تجاری اغلب با هدف استفاده از وجوه مازاد خود طی مدتی که به آن نیاز ندارند و یا کسب نفوذ و حق کنترل در واحدهای تجاری دیگر اقدام به سرمایه گذاری در اسناد بدهی و سهام موسسات دیگر نموده و به این ترتیب به کسب منافع بیشتر اقدام می نمایند.

سرمایه گذاری بر اساس نوع آنها عموماً به دو بخش قابل تفکیک است:

- سرمایه گذاری در اسناد بدهی و دیگر موسسات

کسب سود در این اوراق به صورت دریافت بهره متعلق به اوراق بدهی و یا بهره برداری از نوسانات قیمت و استفاده از منافع حاصل از تفاوت بهای خرید و فروش سرمایه گذاری ها است.

- سرمایه گذاری در اسناد سرمایه ای دیگر موسسات

واحدهای تجاری با سرمایه گذاری در اسناد سرمایه ای واحدهای تجاری دیگر به واسطه کسب منافع از سود متعلقه یا تغییرات قیمت، به دنبال کسب نفوذ و حق کنترل ناشی از حق رای به دست آمده هستند.

تفکیک سرمایه گذاری بر اساس اهداف گزارشگری

بنابر اهداف گزارشگری مالی، سرمایه گذاری ها را می توان به انواع زیر تفکیک نمود:

- سرمایه گذاری جاری

- سرمایه گذاری بلندمدت

سرمایه گذاری بلندمدت دو گروه هستند:

گروه اول: سرمایه گذاری هایی که شرکت قصد و توان نگهداری آن را داشته باشد و بتواند این توانایی را اثبات کند.

گروه دوم : سرمایه گذاری هایی هستند که واحد تجاری در کوتاه مدت امکان فروش آن ها را ندارد. بنابراین هرکدام از سرمایه گذاری هایی که در تعاریف بالا نگنجد، جز سرمایه گذاری های جاری طبقه بندی می شود.

تفکیک سرمایه گذاری های کوتاه مدت بر اساس نوع و هدف

قابل نگهداری تا سررسید: شرکت سرمایه گذار در صورتی که بخواهد و بتواند سرمایه گذاری خود در اوراق بدهی موسسات دیگر را تا سررسید نگهداری کند، سرمایه گذاری را به عنوان قابل نگهداری تا سررسید طبقه بندی می کند.

قابل داد و ستد: با هدف خرید و فروش مکرر و استفاده از نوسانات ارزش بازار انجام می شود و هدف از آنها نگهداری سرمایه گذاری نبوده و در اولین فرصتی که سرمایه گذار قائل است بهای سرمایه گذاری آن به حداکثر مطلوب رسیده ، اقدام به فروش آن خواهد نمود.

آماده برای فروش: این نوع سرمایه گذاری ، نه به قصد خرید و فروش مکرر است و نه به قصد نگهداری تا سررسید و به عبارت دیگر ، سرمایه گذاری هایی که در دو گروه بالا قرار نمی گیرند، جز سرمایه گذاری های حاضر برای فروش طبقه بندی می شود.

سرمایه گذاری قابل نگهداری تا سررسید

سرمایه گذاری قابل نگهداری تا سررسید:

این نوع سرمایه گذاری ها تا قبل از سررسید در ترازنامه به عنوان سرمایه گذاری بلندمدت ولی در سال آخر به عنوان سرمایه گذاری جاری منعکس می گردد و حسابداری آن به روش بهای تمام شده مستهلک شده انجام می شود.

سرمایه گذاری قابل داد و ستد

سرمایه گذاری قابل داد و ستد تحت عنوان سرمایه گذاری کوتاه مدت در ترازنامه گزارش می شود. حسابداری این نوع سرمایه گذاری ها به روش ارزش بازار انجام می شود و سود و زیان تحقق نیافته (بهای دفتری منهای ارزش بازار) به سود یا زیان دوره منظور می شود.

سرمایه گذاری آماده برای فروش

نحوه ارائه این سرمایه گذاری ها در ترازنامه به عنوان دارایی جاری یا دارایی بلندمدت بستگی به قصد نگهداری آنها دارد و حسابداری آن به ارزش بازار است. سود یا زیان تحقق نیافته این سرمایه گذاری ها در بخش حقوق صاحبان سهام منعکس می شود.

طبقه بندی سرمایه گذاری در ایران

- سرمایه گذاری های سریع معامله

- سایر سرمایه گذاری های جاری

سرمایه گذاری های سریع معامله سرمایه گذاری هایی هستند که برای آنها بازار قابل داد و ستد فعالی وجود دارد.

بنابراین سرمایه گذاری هایی که برای آنها بازار داد و ستد فعالی وجود ندارد و شرکت قصد فروش آن را دارد جز سایر سرمایه گذاری های جاری طبقه بندی می شود.

نحوه ارزشگذاری اوراق سرمایه طبق استاندارد حسابداری ایران (استاندارد شماره ۱۵) **سرمایه گذاری های سریع معامله**

روش ارزش بازار

روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش بر اساس پرتفوی
سرمایه گذاری ها

سایر سرمایه گذاری های جاری :

روش خالص ارزش فروش

روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش بر اساس تک تک
اقلام سرمایه گذاری ها

دارایی های ثابت

- در زمانیکه هزینه‌ای در شرکت اتفاق می‌افتد در صورتیکه هزینه‌ها منافع آتی اقتصادی طی چند دوره داشته باشد سرمایه‌ای تلقی شده و در صورتیکه هزینه‌ها منافع اقتصادی نداشته باشند، هزینه دوره شناسایی می‌شود.
- هزینه‌های سرمایه‌ای شده در ترازنامه به عنوان دارایی تلقی شده و در صورت جریان وجوه نقد به عنوان فعالیت خروجی وجه نقد تلقی می‌شود.
- روش های استهلاک
- روش استهلاک خط مستقیم
- $$\text{روش استهلاک نزولی مضاعف} = \frac{\text{ارزش دفتری اول دوره} \times \frac{2}{\text{عمر مفید}}}{\text{عمر مفید دارایی}}$$

دارایی ثابت - ادامه

● محاسبه برخی نسبت های مهم بر روی دارایی های بلندمدت شرکت

$$\frac{\text{استهلاک انباشته}}{\text{تعداد سالی که دارایی تاکنون مستهلک شده است}} = \frac{\text{استهلاک هر سال}}{\text{استهلاک هر سال}}$$

$$\frac{\text{بهای تمام شده ماشین آلات}}{\text{کل عمر مفید دارایی}} = \frac{\text{هزینه استهلاک هر سال}}{\text{هزینه استهلاک هر سال}}$$

$$\frac{\text{استهلاک انباشته} - \text{بهای تمام شده ماشین آلات}}{\text{عمر مفید باقیمانده ماشین آلات}} = \frac{\text{هزینه استهلاک هر سال}}{\text{هزینه استهلاک هر سال}}$$

فصل ششم :

درک صورت جریان وجه نقد

- تعریف وجه نقد، شبه نقد و معادل نقد بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۲)
- نحوه ارایه هزینه های بهره و سود تقسیمی شرکت در صورت جریان وجه نقد بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۲)
- تعریف انواع جریانهای نقدی حاصل از فعالیت های عملیاتی، بازده سرمایه گذاری و سود حاصل از تأمین مالی، مالیات بر درآمد، سرمایه گذاری و تأمین مالی و طبقه بندی اطلاعات ارایه شده در هریک از آنها بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۲)
- نحوه گزارشگری فعالیت های تأمین مالی و سرمایه گذاری غیرنقدی
- تفاوت بین روش های مستقیم و غیرمستقیم ارائه جریانهای نقدی حاصل از فعالیت های عملیاتی
- مراحل تهیه صورت جریان وجه نقد به صورت مستقیم و غیرمستقیم
- فرآیند تبدیل صورت جریان وجه نقد از روش مستقیم به غیرمستقیم
- تفاوت صورت جریان وجه نقد با ترازنامه و صورت سود و زیان
- دانستن ارتباط بین سود و جریان نقد
- تعریف و تفسیر جریان نقدی آزاد شرکت (FCFF) و جریان نقدی آزاد سهامداران (FCFE) و مقایسه آنها با یکدیگر و تعریف دیگر نسبت های مربوط به جریان نقد

مقدمه ای بر صورت جریان وجوه نقد

- وجه نقد لازمه رقابت در عرصه کسب و کار و شرط بقای شرکت ها است. اگر شرکتی نتواند از فعالیت های خود وجه نقد کافی تهیه کند، نه تنها رقابت برایش مشکل می گردد، بلکه تداوم فعالیتش نیز ممکن است مختل گردد. بنابراین ارائه اطلاعاتی درباره وجه نقد تولید شده و مصرف شده یک واحد تجاری در طی دوره می تواند برای استفاده کنندگان برون سازمانی و درون سازمانی مفید واقع گردد. صورت جریان وجوه نقد یکی از صورت های مالی اساسی است که جریان های نقد تولید شده و مصرف شده یک شرکت را طی دوره مالی به شکل طبقه بندی شده در اختیار استفاده کنندگان قرار می دهد.

صورت جریان وجوه نقد (استاندارد شماره ۲)

اطلاعات تاریخی مربوط به جریان وجوه نقد می‌تواند در قضاوت نسبت به مبلغ، زمان و میزان اطمینان از تحقق جریانهای وجوه نقد آتی به استفاده‌کنندگان صورتهای مالی کمک کند. اطلاعات مزبور، بیانگر چگونگی ارتباط بین سودآوری واحد تجاری و توان آن جهت ایجاد وجه نقد و در نتیجه مشخص‌کننده کیفیت سود تحصیل شده توسط واحد تجاری است. علاوه بر این، تحلیل‌گران و دیگر استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی اغلب به طور رسمی یا غیر رسمی مدلهایی را برای ارزیابی و مقایسه ارزش فعلی جریانهای وجه نقد آتی واحدهای تجاری به کار می‌برند. اطلاعات تاریخی مربوط به جریان وجوه نقد می‌تواند جهت کنترل میزان دقت ارزیابیهای گذشته مفید واقع شود و رابطه بین فعالیتهای واحد تجاری و دریافتها و پرداختهای آن را نشان دهد.

از آنجا که صورت جریان وجوه نقد تحت تأثیر برخوردهای متفاوت حسابداری در خصوص معاملات و رویدادهای یکسان در سطح واحدهای تجاری مختلف نیست، ارائه آن قابلیت مقایسه جنبه عملیاتی عملکرد مالی واحدهای تجاری مختلف را افزایش می‌دهد.

اهمیت صورت جریان وجوه نقد

اطلاعات گزارش شده در صورت جریان وجوه نقد به دلایل متعددی حائز اهمیت است که برخی از آنها به قرار زیر می باشد:

- استفاده کنندگان برون سازمانی به ویژه معامله گران سهام در بورس به جریان های نقدی شرکت توجه می کنند.
- توانایی تقسیم سود توسط شرکت را نشان می دهد.
- جریان های نقد شرکت تحت تاثیر روش های حسابداری قرار نمی گیرد.
- جریان نقد معیاری برای ارزیابی کیفیت سود گزارش شده است.

طبقه بندی جریان های نقد و نحوه ارائه صورت جریان وجوه نقد

صورت جریان وجوه نقد باید منعکس کننده جریانهای نقدی طی دوره تحت سرفصلهای اصلی
زیر باشد:

- - فعالیتهای عملیاتی،
- - بازده سرمایه گذاریها و سود پرداختی بابت تأمین مالی،
- - مالیات بر درآمد،
- - فعالیتهای سرمایه گذاری، و
- - فعالیتهای تأمین مالی.

فعالیت های عملیاتی

فعالیت های عملیاتی عبارت از فعالیت های اصلی مولد درآمد عملیاتی واحد تجاری است. فعالیت های مزبور متضمن تولید و فروش کالا و ارائه خدمات است و هزینه ها و درآمدهای مرتبط با آن در تعیین سود یا زیان عملیاتی در صورت سود و زیان منظور می شود. جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی اساساً دربرگیرنده جریان های ورودی و خروجی نقدی مرتبط با فعالیت های مزبور است. مثال هایی از جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی به شرح زیر است:

- الف. دریافت های نقدی حاصل از فروش کالا و ارائه خدمات.
 - ب. دریافت های نقدی حاصل از حق امتیاز، حق الزحمه، کارمزد و سایر درآمدهای عملیاتی.
 - ج. پرداخت های نقدی به فروشندگان کالا و خدمات.
 - د. پرداخت های نقدی به کارکنان واحد تجاری یا از جانب آنها.
 - ه. دریافت ها و پرداخت های نقدی یک شرکت بیمه بابت حق بیمه ها، خسارات، مستمری ها و سایر پرداخت های بیمه ای.
 - و. دریافت ها و پرداخت های مرتبط با قراردادهای منعقد شده با اهداف تجاری و عملیاتی.
 - ز. پرداخت های نقدی بابت مزایای پایان خدمت کارکنان و هزینه سازماندهی مجدد.
- واحدهای تجاری باید جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی را با بکارگیری یکی از روش های زیر گزارش کنند:

- الف. روش مستقیم که به موجب آن وجوه نقد دریافتی و پرداختی بر حسب طبقات عمده افشا می شود،
- ب. روش غیرمستقیم که به موجب آن سود یا زیان عملیاتی با انجام تعدیلات زیر به خالص جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی تبدیل می شود.

محتوای اطلاعاتی صورت جریان وجوه نقد

واحد تجاری

- صورت جریان وجوه نقد اطلاعاتی در خصوص نقدینگی شرکت، توان پرداخت بدهی و میزان انعطاف پذیری شرکت را فراهم می کند.
- تحلیل گر از صورت جریان وجوه نقد استفاده می کند و تعیین می کند که آیا :
- فعالیت های عملیاتی شرکت وجه نقد کافی برای شرکت تولید می کند؟
- وجه نقد کافی جهت پرداخت بدهی های سررسید شده وجود دارد؟
- آیا شرکت نیاز به تامین مالی اضافی دارد؟
- شرکت در برابر تعهدات غیر منتظره توان مالی لازم را دارد؟
- آیا شرکت می تواند از فرصت های پیش رو استفاده نماید؟

تفاوت طبقه بندی جریان وجوه نقد شرکت طبق استاندارد حسابداری ایران و FASB

شرح	نوع طبقه بندی FASB	طبقه بندی طبق استاندارد حسابداری ایران
دریافت بهره	فعالیت عملیاتی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
دریافت سود سهام	فعالیت عملیاتی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
پرداخت بهره	فعالیت عملیاتی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
پرداخت سود سهام	فعالیت تامین مالی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
پرداخت مالیات	فعالیت عملیاتی تلقی می شود.	بخش جداگانه ای تلقی می شود.

توضیح در ارتباط با نحوه ارائه فعالیت های

سرمایه گذاری، تامین مالی غیر نقدی

فعالتهایی که ورود یا خروج وجه نقد را به همراه ندارد در پی نوشت ها و جداول ترکیبی افشا می شود. مثال هایی از فعالیت های مذکور:

خرید ملک از طریق تامین مالی (وام)

- فعالیت فوق تامین مالی به همراه فعالیت سرمایه گذاری است ولی اثری بر جریان وجوه نقد ندارد.

- تبدیل اوراق بدهی به سهام ، فعالیت تامین مالی است ولی اثری بر جریان وجه نقد نمی گذارد.

تهیه صورت جریان وجوه نقد به روش مستقیم و غیر مستقیم

● به منظور تهیه صورت جریان وجوه نقد ، از هر دو روش مستقیم و غیر مستقیم استفاده می شود که تنها روش محاسبهٔ جریان وجه نقد عملیاتی شرکت بین این دو روش متفاوت است.

تهیه صورت جریان وجوه نقد با استفاده از روش

مستقیم

برای گزارش خالص جریان وجوه نقد ناشی از فعالیتهای عملیاتی در روش مستقیم، دریافتها و پرداختهای نقدی عملیاتی (از قبیل دریافتهای نقدی از مشتریان، پرداختهای نقدی به فروشندگان و پرداختهای نقدی به کارکنان یا از جانب کارکنان) که تشکیل دهنده خالص جریان وجوه نقد ناشی از فعالیتهای عملیاتی است، به طور جداگانه در صورت جریان وجوه نقد ارائه می شود.

وجه نقد دریافتی بابت فروش کالا

$$\text{پیش دریافت آخر دوره} - \text{پیش دریافت اول دوره} + \text{حساب دریافتی تجاری آخر دوره} - \text{فروش} =$$

نقد پرداختی بابت خرید کالا

$$\text{موجودی کالای آخر دوره} + \text{حساب پرداختی اول دوره} + \text{حساب پرداختی آخر دوره} - \text{بهای تمام شده کالای فروش رفته} =$$

$$\text{پیش پرداخت خرید اول دوره} - \text{پیش پرداخت خرید آخر دوره} + \text{موجودی کالای اول دوره} -$$

نقد پرداختی بابت هزینه عملیاتی

$$\text{هزینه عملیاتی پرداختی اول دوره} - \text{هزینه عملیاتی پرداختی آخر دوره} + \text{هزینه غیر نقدی} - \text{هزینه عملیاتی} =$$

$$\text{پیش پرداخت هزینه اول دوره} - \text{پیش پرداخت هزینه آخر دوره} +$$

نحوه محاسبه جریان وجوه نقد به روش غیر مستقیم

در گزارشگری به روش غیر مستقیم، با انجام تعدیلاتی در سود یا زیان عملیاتی در رابطه با موارد زیر، جریان خالص وجه نقد ناشی از فعالیت‌های عملیاتی محاسبه می‌شود:

الف. اقلام با ماهیت غیرنقدی از قبیل هزینه استهلاک و هزینه مزایای پایان خدمت کارکنان.

ب. اقلامی که در محاسبه سود یا زیان عملیاتی دوره جاری منظور شده، از قبیل افزایش یا کاهش مانده موجودی مواد و کالا و حسابهای دریافتنی و پرداختنی عملیاتی نسبت به مانده پایان دوره قبل و نیز افزایش یا کاهش مانده پیش‌پرداخت هزینه و خرید کالا و پیش‌دریافت درآمد و فروش کالا نسبت به مانده پایان دوره قبل.

جریان وجوه نقد عملیاتی

$$\begin{aligned} & \text{کاهش دارایی های جاری} + \text{هزینه بازخرید سنوات کارکنان} + \text{هزینه استهلاک دارایی ثابت} + \text{سود عملیاتی} = \\ & \text{کاهش بدهی های جاری} - \text{افزایش بدهی های جاری} + \text{افزایش دارایی های جاری} - \end{aligned}$$

نحوه محاسبه جریان نقد آزاد واحد تجاری

ارتباط میان سود و جریان وجوه نقد شرکت

سرمایه در گردش - مخارج ای سرمایه - (نرخ مالیات - 1) بهره + هزینه های غیر نقدی + سودخالص = جریان نقد آزاد شرکت

سرمایه در گردش - مخارج ای سرمایه - (نرخ مالیات - 1) بهره + جریان نقد عملیاتی شرکت = جریان نقد آزاد شرکت

فصل هفتم :

تکنیک های تجزیه و تحلیل های صورت های مالی

- مراحل تجزیه و تحلیل صورت های مالی
- موارد استفاده از صورت سود و زیان و ترازنامه پیش بینی شده؛
- طبقه بندی اجزای تشکیل دهنده صورت جریان وجه نقد پیش بینی شده و تهیه آن با فرض وجود درآمدها و هزینه های پیش بینی شده و سایر موارد مورد نیاز؛
- محاسبه و تحلیل نتایج انواع نسبت های مالی شامل طبقات زیر:
- نسبت های نقدینگی (نسبت جاری و نسبت آنی)
- نسبت های فعالیت (گردش کالا، گردش دارایی، گردش دارایی ثابت، دوره وصول مطالبات)
- نسبت های اهرمی (نسبت بدهی، توانایی پرداخت بهره (پوشش بهره)، نسبت بدهی به ارزش ویژه)
- نسبت های سودآوری (نسبت سود به فروش، نسبت سود عملیاتی، نسبت سود خالص، نرخ بازده دارایی، نرخ بازده دارایی ثابت، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام) و دانستن تفاوت آنها
- نسبت های ارزش بازار (قیمت به سود هر سهم، قیمت به جریان نقدی و قیمت به ارزش دفتری هر سهم)
- مزایا و محدودیت های استفاده از تجزیه و تحلیل نسبت های مالی
- محاسبه و تفسیر روش دوپونت و روش دوپونت توسعه یافته برای بازده حقوق صاحبان سهام شرکت و تبیین استفاده از این روش در تجزیه و تحلیل شرکت؛
- کاربردهای تجزیه و تحلیل نسبت دوپونت و ارزیابی ارتباط نسبت های سود خالص، گردش دارایی ها و بازده دارایی ها

مراحل تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- انتخاب ارقام و اطلاعات ، مقایسه و تعیین رابطه بین آنها و ارزیابی حاصل از آن را تجزیه و تحلیل مالی می نامند، بنابراین ، مرحله اول انتخاب ارقام و اطلاعاتی است که از بررسی و تفسیر آنها تصمیم گیری امکان پذیر شود. مرحله دوم مقایسه و تنظیم و مشخص کردن روابط بین ارقام و بالاخره مرحله سوم تفسیر و ارزیابی نتایج حاصل از مرحله دوم است.

- باید توجه داشت که صورت های مالی خلاصه معاملات و کارهای انجام شده را نشان می دهد و اساسا به گذشته مربوط می شود در حالی که تصمیم گیری درباره مسائلی که پیش می آید به آینده ارتباط پیدا می کند. در تجزیه و تحلیل مالی فرض بر این است که گذشته زمینه ساز آینده می شود و به این ترتیب نتیجه کوشش ها و تجارب گذشته که در صورت های مالی منعکس است مبنای بررسی واقع و نتایج به دست آمده راهنمای اخذ تصمیم نسبت به آینده قرار می گیرد و این نکته ای است که باید همیشه به هنگام اظهارنظر مورد توجه تحلیل گر باشد.

محدودیت های نسبت های مالی

- نسبت های مالی به تنهایی کاربرد ندارند. این نسبت زمانی معتبر هستند که با سایر شرکت ها و یا با عملیات تاریخی شرکت مقایسه شود.
- در صورتیکه رویه های حسابداری مختلف توسط شرکت ها به کار گرفته شود، مقایسه کاری طاقت فرسا خواهد بود.
- پیدا کردن صنایع قابل مقایسه و یا فعالیت شرکت ها در چند صنعت مشکل است.
- نتیجه گیری نباید بر اساس یک سری از نسبت ها صورت گیرد ، بلکه نسبت ها باید مقایسه ای نسبت به هم سنجیده شوند.
- تعیین نسبت یا ارزش هدف بسیار مشکل است و ارقام باید بر اساس دامنه قابل قبول مشخص شود.

ارتباط بین صورت های مالی

- صورت های مالی اساسی با یکدیگر ارتباط ذاتی دارند زیرا همگی جنبه های عملیات و رویدادهای مالی یگانه ای را گزارش می کنند.
- اگرچه هر یک از صورت های مالی اطلاعات متفاوتی را ارائه می کنند اما از آنها انتظار نمی رود نیازهای اطلاعاتی تمامی استفاده کنندگان را تامین نماید.

تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- تجزیه و تحلیل افقی
- تجزیه و تحلیل عمودی
- تجزیه و تحلیل هم مقیاس

انواع تجزیه و تحلیل عمودی

- صورت های مالی بر مبنای مقیاس مشترک (استاندارد)
- تجزیه و تحلیل نسبت های مالی

انواع نسبت های مالی

نسبت های مالی

نسبت های
سودآوری

نسبت های اهرمی

نسبت های فعالیت

نسبت های
نقدینگی

نسبت های نقدینگی

- این نسبت ها به استفاده کنندگان کمک می کند که بنیه مالی شرکت را در پرداخت بدهی های کوتاه مدت در سررسید ارزیابی کنند و به دو گروه تقسیم می شوند:
- نسبت جاری
- نسبت آنی (سریع)

نسبت جاری

- این نسبت از تقسیم دارایی ها به بدهی های جاری بدست می آید.
- این نسبت نشان می دهد که بستانکاران می توانند اطمینان داشته باشند که مطالبات آنان در سررسید پرداخت می گردد. واحد این نسبت ، دفعه ، مرتبه یا بار است و جهت آن نیز مثبت است یعنی هر چه این نسبت بیشتر باشد از نظر اعتباردهندگان بهتر است.

$$\text{نسبت جاری} = \frac{\text{دارایی های جاری}}{\text{بدهی های جاری}}$$

نسبت سریع

یکی از مشکلات نسبت جاری درجات متفاوت تبدیل به نقدینگی دارایی های جاری است جهت رفع این مشکل از نسبت دیگری به نام نسبت سریع یا آنی استفاده می شود. این نسبت از تقسیم دارایی های سریع بر جمع بدهی ها به دست می آید.

$$\text{نسبت سریع} = \frac{\text{حساب های دریافتی} + \text{اوراق بهادار کوتاه مدت} + \text{نقد}}{\text{بدهی های جاری}}$$

نسبت های فعالیت یا عملیاتی

- مجموعه ای از نسبت هایی هستند که کارایی مصرف و استفاده از دارایی های واحد تجاری را در کسب سود و درآمد نشان می دهند.
- این نسبت ها عمدتاً شامل نسبت گردش دارایی، نسبت گردش موجودی مواد و کالا و نسبت دوره وصول مطالبات می باشند.
- نسبت های فعالیت ، توان یک واحد تجاری را در استفاده از دارایی های جاری و غیرجاری نشان می دهد.

نسبت گردش موجودی کالا

$$\text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{\text{بهای تمام شده کالای فروش رفته}}{\text{متوسط موجودی کالا}}$$

$$\text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{\text{فروش}}{\text{موجودی کالا}}$$

متوسط موجودی کالا برابر است با :

$$\frac{\text{موجودی کالا پایان دوره} + \text{موجودی کالا اول دوره}}{2}$$

محاسبه تعداد روزهایی که موجودی کالا در دست بوده است:

نتایج زیر قابل از نسبت تعداد روزهایی که موجودی کالا در اختیار شرکت بوده است استنتاج می شود:

- مقادیر قابل توجهی از دارایی های شرکت به موجودی کالا تخصیص یافته است.
- موجودی کالا ناباب است.

در شرایطی که نسبت فوق پایین باشد نتایج زیر قابل استنتاج خواهد بود:

مدیریت فروش شرکت کارایی لازم را نداشته است و این عدم کفایت موجودی کالا ممکن است به سیستم فروش آسیب بزند.

$$\text{گردش موجودی کالا} = \frac{365}{\text{تعداد روزهایی که موجودی کالا در دست است}}$$

نسبت گردش دارایی ها

- گردش پایین این نسبت موید هزینه های فرصت از دست رفته یا حداقل عدم کارایی در استفاده از دارایی ها است. البته جهت درک بهتر این نسبت همراه با سایر نسبت های مالی مقایسه می گردد.

$$\text{نسبت گردش دارایی ها} = \frac{\text{جمع درآمد}}{\text{جمع دارایی ها}}$$

گردش حساب های دریافتنی

$$\text{گردش حساب های دریافتنی} = \frac{\text{فروش نسیه خالص}}{\text{متوسط حساب های دریافتنی}}$$

- به نظر شما دلیل اینکه گردش حساب دریافتنی در شرکتی پایین است ، چیست؟

متوسط دوره وصول مطالبات

متوسط دوره وصول مطالبات ، این نسبت متوسط روزهایی که طول می کشد تا فروش
نسیه وصول شود را بیان می کند و از تقسیم عدد ۳۶۰ روز بر گردش حساب های
دریافتنی بدست می آید.

$$\text{متوسط دوره وصول مطالبات} = \frac{360}{\text{گردش حساب های دریافتنی}}$$

نسبت های اهرمی

نسبت های اهرمی ریسک سرمایه گذاران و اعتباردهندگان بلندمدت یک واحد تجاری را نشان می دهد، این نسبت ها همچنین اطلاعات مفیدی در خصوص به توان بازپرداخت بدهی های کوتاه مدت و بلندمدت شرکت در سررسید فراهم می آورند.

این نسبت ها عبارتند از:

- نسبت بدهی
- نسبت توان پرداخت بهره
- نسبت مالکانه

نسبت بدهی

بالا بودن این نسبت بیانگر ریسک بالای اعتباردهندگان بوده و موجب می گردد تا آنها نظر مساعدی نسبت به تمدید اعتبار یا اعطای اعتبار جدید نداشته باشند. سطح مطلوب این نسبت بستگی به ثبات سودآوری در طی سالیان متفاوت دارد. هر چه ثبات سودآوری تاریخی بیشتر باشد اعتبار دهندگان و سرمایه گذاران نسبت های بالاتری را تحمل خواهند کرد.

$$\text{نسبت بدهی} = \frac{\text{جمع بدهی ها}}{\text{جمع دارایی ها}}$$

نسبت پوشش هزینه بهره

- این نسبت به طور معمول از تقسیم سود قبل از بهره و مالیات بر هزینه بهره بدست می آید. علت استفاده از سود قبل از بهره و مالیات در صورت کسر آن است که این سود جهت پرداخت بهره در دسترس است.
- این نسبت برای ارزیابی توان واحد تجاری در پرداخت هزینه بهره سالانه بکار می رود.
- واحد این نسبت دفعه، مرتبه، یا بار است و بستانکاران و سرمایه گذاران جهت افزایش حاشیه ایمنی نسبت پرداخت بهره بالاتر را ترجیح می دهند.

$$\text{نسبت پوشش هزینه بهره} = \frac{\text{سود قبل از مالیات} + \text{هزینه بهره}}{\text{هزینه بهره}}$$

نسبت مالکانه

- این نسبت از مجموع دارایی ها به جمع حقوق صاحبان سهام بدست می آید.

$$\frac{\text{مجموع دارایی}}{\text{مجموع حقوق صاحبان سهام}} = \text{ضریب مالکانه}$$

- نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام + ۱ = ضریب مالکانه

نسبت های سودآوری

- هدف نهایی مدیریت حداکثر کردن بازده سهامداران است و سود خالص بهترین ابزار برای تعیین عملکرد مدیریت در دستیابی به هدف مزبور است.
- بنابراین ممکن است سهامداران در بین نسبت های مالی برای نسبت های سودآوری اهمیت بیشتری قائل بشوند.
- این نسبت ها عمدتاً شامل نسبت حاشیه سود خالص، حاشیه سود ناخالص، نسبت بازده دارایی ها و نسبت بازده حقوق صاحبان سهام می باشد.

نسبت حاشیه سود خالص

- این نسبت از تقسیم سود خالص به فروش بدست می آید و میزان بازدهی را به ازای هر ریال از فروش نشان می دهد.
- ضعف این نسبت آن است که بسیاری از هزینه ها همانند هزینه تامین مالی که در محاسبه سود خالص لحاظ شده است ارتباطی به فعالیت فروش ندارد. این نسبت در ظاهر مطلوب نیست و نمی توان بطور قاطع نسبت به سودآوری واحد تجاری اظهارنظر کرد ابزار بهتر در ارزیابی سودآوری واحد تجاری نسبت سود عملیاتی به فروش است.

$$\text{نسبت سود خالص به فروش} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{فروش خالص}}$$

$$\text{نسبت سود عملیاتی به فروش} = \frac{\text{سود عملیاتی}}{\text{فروش خالص}}$$

نسبت سود ناخالص به فروش

- این نسبت از تقسیم سود ناخالص به فروش بدست می آید و میزان بازدهی را به ازای هر ریال از فروش نشان می دهد.

$$\text{نسبت سود ناخالص به فروش} = \frac{\text{سود ناخالص}}{\text{فروش خالص}}$$

نسبت بازده دارایی ها

- این نسبت از تقسیم سود خالص به جمع دارایی ها بدست می آید و معیار بهتری برای سنجش سودآوری واحد تجاری در مقایسه با نسبت سود خالص به فروش و نسبت عملیاتی است زیرا توان مدیریت را در بکارگیری موثر از دارایی ها در ایجاد سود خالص نشان می دهد.

$$\text{نسبت بازده دارایی ها} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{متوسط دارایی ها}}$$

نسبت حقوق صاحبان سهام

این نسبت از تقسیم سود خالص منهای سود سهام ممتاز بر متوسط صاحبان سهام بدست می آید.

میزان تقسیمی بین سهامداران عادی سود خالص منهای سود سهام ممتاز است.

$$\text{نسبت حقوق صاحبان سهام} = \frac{\text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{متوسط حقوق صاحبان سهام}}$$

تحلیل نسبت دوپونت - تحلیل سه مرحله ای

$$\text{return on equity} = \left(\frac{\text{net income}}{\text{sales}} \right) \left(\frac{\text{sales}}{\text{assets}} \right) \left(\frac{\text{assets}}{\text{equity}} \right)$$

$$\text{return on equity} = \left(\frac{\text{net profit}}{\text{margin}} \right) \left(\frac{\text{asset}}{\text{turnover}} \right) \left(\frac{\text{leverage}}{\text{ratio}} \right)$$

تحلیل نسبت دوپونت ۵ مرحله ای (سرفصل تحلیلی)

$$ROE = \left(\frac{\text{net income}}{EBT} \right) \left(\frac{EBT}{EBIT} \right) \left(\frac{EBIT}{\text{revenue}} \right) \left(\frac{\text{revenue}}{\text{total assets}} \right) \left(\frac{\text{total assets}}{\text{total equity}} \right)$$

درآمد هر سهم

- سرمایه گذاران اغلب علاقه مندند که قدرت سودآوری را بر مبنای سود هر سهم اندازه گیری کنند. نسبت سود هر سهم از تقسیم سود خالص منهای سود سهام ممتاز بر تعداد سهام عادی بدست می آید.
- سود هر سهم در قسمت انتهایی صورت حساب سود و زیان نشان داده می شود.

نسبت قیمت به سود هر سهم

- این نسبت از تقسیم ارزش بازار به سود هر سهم بدست می آید با فرض آنکه اطلاعات بازار بورس ارزش بازار سهام شرکتی در پایان سال ۳۷۶ ، برابر است با ۲۲.۸۷۵ ریال باشد در صورتی که سود هر سهم آن ۲.۱۷ باشد، نسبت قیمت به سود عبارت از:
- نکته مهم : روند افزایش این نسبت مبین رشد واحد تجاری است که از دیدگاه سرمایه گذاران بسیار مطلوب است و روند کاهشی آن سرمایه گذاران و سهامداران را نگران خواهد کرد.

$$\text{نسبت قیمت به سود} = \frac{\text{ارزش بازار هر سهم}}{\text{سود هر سهم}} = \frac{22.875}{2.17} = 10.54$$

بازده سود سهام

- بازده سود سهام از تقسیم سود عادی بر ارزش بازار هر سهم بدست می آید:

$$\text{بازده سود سهام} = \frac{\text{سود هر سهم عادی}}{\text{ارزش بازار هر سهم عادی}}$$

تجزیه و تحلیل نسبت های مالی در یک نگاه

I. نسبت های نقدینگی

نسبت جاری

فرمول: جمع دارائیهای جاری / جمع بدهای
های جاری

نسبت آنی

فرمول: (موجودی مواد و کالا - جمع دارایی
های جاری) / جمع بدهی های جاری

II. نسبت های عملیاتی

گردش موجودی کالا

فرمول: درآمد حاصل از خدمات و فروش /
(موجودی موارد و کالا + سفارشات
مواد و کالا)

گردش دارایی

فرمول: درآمد حاصل از خدمات و فروش /
جمع کل دارائیهای

دوره وصول مطالبات

فرمول: جمع کل اسناد دریافتنی تجاری

شرکت کارگزاری بانک ملی ایران / متوسط فروش روزانه

III. نسبت های اهرمی

نسبت بدهی

فرمول: جمع کل بدهی ها / جمع بدهی ها و
حقوق صاحبان سهام

نسبت پوشش هزینه بهره

فرمول: سود قبل از بهره و مالیات / هزینه
بهره

نسبت مالکانه

فرمول: مجموع دارایی ها / جمع حقوق
صاحبان سهام

IV. نسبت های سودآوری

نسبت سود به فروش

فرمول: سود خالص / فروش

نسبت حاشیه سود ناخالص

فرمول: سود ناخالص / فروش

نرخ بازده دارایی

فرمول: سود خالص / کل دارائیهای

نرخ بازده حقوق صاحبان سهام

فرمول: سود خالص / حقوق صاحبان سهام

فروش اقساطی

● فروش های اقساطی نوعی از مبادلات است که مالکیت دارایی مورد مبادله در ابتدای قرارداد به خریدار منتقل می شود ولی پرداخت بهای آن موکول به اقساط بلندمدت است. در این وضعیت **خریدار اقساطی** بهای تمام شده دارایی تحصیل شده را بر **اساس ارزش فعلی پرداخت های آتی** آن تعیین می شود. از دیدگاه **فروشنده** سه روش شناخت درآمد فروش اقساطی وجود دارد.

1. روش تعهدی
2. روش بازیافت بهای تمام شده
3. روش فروش اقساطی

روش تعهدی

- در موارد خیلی خاص و در شرایطی که هیچ گونه **ابهامی** در خصوص **وصول اقساط** وجود ندارد، کل سود خالص در **سال فروش** بلادرنگ شناسایی می شود.
- مثال : دو عضو گروه سرمایه گذاری اقدام به خرید و فروش اقساطی می کنند که شرکت مادر پرداخت وجه قسط را تضمین می کند.

روش بازیافت بهای تمام شده محصول

- در شرایطی که در خصوص **وصول مطالبات ابهام** وجود دارد ولی به دلیل شرایط بازار به **هدف برقراری روابط تجاری** با طرف مقابل اقدام به فروش اقساطی می شود، از این روش استفاده خواهد شد.
- مطابق با این روش از هر دوره ای که **خالص اقساط وصول شده** (مبلغ قسط پس از کسر درآمد بهره) ، اصل دارایی (بهای تمام شده آن) را پوشش می دهد به بعد، سود ناخالص شناسایی می شود.
- با توجه به روش **cost recovery method**، سود یا زیانی شناسایی خواهد شد که میزان وجه نقد دریافتی بالاتر از هزینه تحقق یافته شود.

روش اقساطی

- مطابق با این روش ، سود ناخالص در هر دوره **متناسب با وجوه اقساط** وصول شده بابت اصل دارایی (بهای تمام شده) شناسایی و ثبت می شود.
- با توجه به روش اقساطی ، سود با توجه به میزان وجوه دریافتی شناسایی می شود. میزان سود به شرح زیر قابل محاسبه است:
میزان وجه نقد دریافت شده طی دوره × سود مورد انتظار = میزان سود شناسایی شده طی دوره
- روش فروش اقساطی به شکل محدود و آن هم در صنعت **real estate** استفاده خواهد شد.

روش شناسایی درآمد در معاملات پایاپای

- در این معامله، دو طرف کالا یا خدماتی معامله کنند بدون مبادله وجه نقد.
- معاملات پایاپای شامل فروش محصولات از یک گروه به گروه دیگر نیز می شود.
- در این معاملات، ارزش معامله به بهای منصفانه ثبت می شود و در شرایطی که دریافت کننده وجه نقد باشیم، درآمد شناسایی می شود.
- درآمد زمانی شناسایی می شود که ارزش منصفانه از طریق معاملات کالاهای غیر مشابه از طریق گروه های غیر یکسان صورت گیرد.

شرکت کارگزاری بانک ملی ایران (سهام عام)

حل مساله در خصوص شناسایی درآمد در فروش اقساطی

آشنایی با مفاهیم (EBITDA, EAT, EBIT)

(سرفصل آزمون تحلیلگری)

- **EBITDA:** جریان نقد عملیاتی شرکت را نشان می دهد و شاخصی است که میزان سودآوری شرکت قبل از کسر بهره، مالیات، استهلاک دارایی مشهود و نامشهود را بیان می کند.
- **EBIT:** معادل سود عملیاتی قبل از کسر بهره و مالیات است در شرایطی که بخواهیم اثرات مالیات و تأمین مالی شرکت را در سود عملیاتی نشان ندهیم از مفهوم EBIT استفاده می کنیم.
- **EAT:** سود خالص پس از کسر مالیات است که آخرین خط صورت سود و زیان است و شامل کلیه درآمدها، هزینه ها، سود (زیان) شرکت می باشد.

اصل تطابق درآمد و هزینه ها و اصول کلی شناسایی هزینه

بکارگیری **مبنای تعهدی** در حسابداری، شناسایی و اندازه گیری سود را مستلزم شناسایی و مقابله هزینه های تحمل شده با درآمد کسب شده می کند. به همین دلیل پس از شناسایی درآمد تحقق نیافته در یک دوره مالی هزینه های تحمل شده در آن دوره، شناسایی و از درآمد دوره کسر می گردد.

شناسایی هزینه ها

۱. **مقابله سیستم:** مخارجی که به طور مستقیم به یک قلم درآمد و یا مجموعه معینی از درآمدهای مربوطند و در رابطه مستقیم با درآمد تحقق یافته به عنوان هزینه شناسایی می شود. (مثل بهای تمام شده کالای فروش رفته در مقابله با درآمد فروش) - **(شناخت ساختاری هزینه)**

۲. **انتساب به دوره:** مخارجی که در ایجاد درآمد در یک دوره مالی نقش دارند ولی رابطه مستقیم با درآمد معینی ندارد بر دوره مالی مربوطه منتسب و به عنوان هزینه شناسایی می شوند. مثل مخارج اداری واقع شده در یک دوره مالی که به عنوان هزینه همان دوره محسوب و از درآمد دوره کسر می شود. **(شناخت ماهیتی هزینه)**

۳. **تخصیص به دوره:** بهای تمام شده دارایی هایی که در ایجاد درآمد در چند دوره نقش دارند ولی رابطه مستقیم با درآمد معین ندارند و به روشی منطقی و منظم به دوره هایی که انتظار می رود از آن انتفاع حاصل شود، تخصیص می یابد. بخشی از بهای تمام شده اموال به عنوان هزینه استهلاک شناسایی و از درآمد دوره کسر می شود. **(شناخت سیستماتیک هزینه)**

مواردی که در تحلیل صورت های مالی در ارتباط با شناخت هزینه باید آنها را در نظر گرفت

- آیا شرکت تشخیص هزینه ها را به تعویق می اندازد یا تعجیل.
 - تعویق در شناسایی هزینه : سیاست متهورانه
 - تعجیل در شناسایی هزینه : سیاست محافظه کارانه
- تحلیل گران باید هزینه های شرکت را با هزینه های سایر شرکت ها در صنعت مقایسه کنند؟

محاسبه سود هر سهم

- سود هر سهم برای یک سرمایه‌گذار اهمیت ویژه‌ای دارد و به عنوان یک داده ورودی جهت محاسبه نسبت P/E (نسبت قیمت به سود هر سهم) به شمار می‌رود.
- از آنجا که درصد سهامداری بین سرمایه‌گذاران متفاوت است، هر یک از سرمایه‌گذاران با توجه به درصد سهامداری می‌توانند سود سهم تعلق گرفته به خود را محاسبه کنند.

ساختار سرمایه ساده در مقابل با ساختار سرمایه پیچیده واحد تجاری

- ساختار سرمایه یک شرکت شامل سهام و اوراق بدهی است. شایان ذکر است برخی از سهام ها دارای الویتی نسبت به سایرین دارند (سهام ممتاز) و برخی اوراق بدهی قابلیت تبدیل شدن به سهام دارند.
 - در شرایطی که شرکتی اوراق قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد، ساختار سرمایه شرکت پیچیده خواهد بود. نمونه هایی از اوراق بهادار که منجر به ساختار سرمایه پیچیده می شود:
 - اوراق بهادار که قابلیت تبدیل شدن به سهام عادی
 - اوراق قرضه قابل تبدیل به سهام
 - سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی
 - اختیار خرید معامله سهام
- وارانت (وارانت نوعی اختیار خرید سهام است که به همراه سایر اوراق بدهی منتشر می شود. دارنده وارانت این اختیار را دارد که سهام یک شرکت را با قیمتی از قبل تعیین شده و در دوره مشخص به فروش برساند.)

ساختار سرمایه ساده در مقابل ساختار سرمایه پیچیده - ادامه

- در شرایطی که شرکتی اوراق قابل تبدیل به سهام در اختیار نداشته باشد، دارای ساختار سرمایه ساده خواهد بود.
- هدف از بیان ساختار ساده یا پیچیده سرمایه تحت تاثیر قرار گرفتن سود هر سهم است. شرکت‌هایی که ساختار سرمایه پیچیده دارند سود هر سهم آنها رقیق می شود.

ساختار سرمایه ساده در مقابل با ساختار سرمایه پیچیده - ادامه

در شرایطی که شرکتی اوراق قابل تبدیل به سهام در اختیار نداشته باشد، دارای ساختار سرمایه ساده خواهد بود.

هدف از بیان ساختار ساده یا پیچیده سرمایه تحت تاثیر قرار گرفتن سود هر سهم است. شرکت‌هایی که ساختار سرمایه پیچیده دارند سود هر سهم آنها رقیق می شود.

در شرایطی که در ساختار سرمایه شرکت، اوراق قابل تبدیل به سهام عادی وجود داشته باشد، محاسبه سود رقیق شده هر سهم برای سرمایه گذاران و استفاده کنندگان اطلاعات مالی الزامی است. زیرا آنها باید تاثیرات این اوراق، بر سود هر سهم را در نظر بگیرند.

سود پایه هر سهم

● سود پایه هر سهم ، سود واقعی هر سهم تعلق گرفته به سهامداران را با توجه به میانگین موزون سهام نشان می دهد.

● سود پایه هر سهم =

● میانگین موزون سهام در دست، میانگین زمانی سهام در دست سهامدار می باشد. برای محاسبه سود هر سهم لازم است میانگین موزون تعداد سهام عادی طی دوره محاسبه گردد. به همین دلیل تغییرات سرمایه طی زمان باید در نظر گرفته شود .

نحوه محاسبه میانگین موزون سهام

1. تعداد ماههایی که سهام در دست سهامدار است بر کل ماههای سال تقسیم می شود.
2. افزایش سرمایه بواسطه انتشار سهام جدید توسط شرکت به سهام اول دوره اضافه می شود.
3. سهام تحصیل شده توسط شرکت (سهام خزانه) از تاریخ انتشار به عنوان قلم کاهنده در نظر گرفته می شود.
4. تجزیه سهام و سود سهمی به کل سهام های طی دوره قبل از تاریخ تجزیه تسری پیدا می کند و از ابتدا دوره مالی شرکت در نظر گرفته می شود. ولی بابت وقایع پس از عملیات تجزیه سهام و یا سود سهمی تعدیلی صورت نمی گیرد.

مثال در خصوص محاسبه میانگین موزون سرمایه

واحد تجاری

میانگین موزون، سهام عادی، شرکت، اطلب، را محاسبه کند:

تاریخ	شرح	تعداد
۱۳۸۹/۰۱/۰۱	سهام انتشار یافته در دست سهامدار	۱۰.۰۰۰
۱۳۸۹/۰۴/۰۱	انتشار سهام	۴.۰۰۰
۱۳۸۹/۰۶/۰۱	۱۰٪ سود سهمی	
۱۳۸۹/۰۹/۰۱	سهام خزانه	۳.۰۰۰

$$10.000 \times 1.1 = 11.000$$

$$4.000 \times 1.1 = 4.400$$

$$11.000 \times 12/12 = 11.000$$

$$4.400 \times 9/12 = 3.300$$

$$3000 \times 2/12 = 1000$$

$$11.000 + 3300 - 1000 = 13.300$$

تغییرات سرمایه واحد تجاری

تغییرات سرمایه واحد تجاری را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- تغییرات واقعی سرمایه
- صدور سهام جدید بابت افزایش سرمایه
- کاهش سرمایه
- سهام خزانه
- تغییرات غیر واقعی سرمایه
 - تجزیه سهام
 - ترکیب سهام
 - سود سهمی
- نکته مهم : درصد سهامداری سرمایه گذاران پس از تغییرات غیر واقعی سرمایه تغییر نمی‌کند.

سود رقیق شده هر سهم

- به منظور محاسبه سود تقلیل یافته سهم رابطه کلی زیر را در نظر بگیرید.

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{سود خالص تعدیل یافته متعلق به سهامدار عادی}}{\text{میانگین موزون سهام عادی} + \text{سهام عادی بالقوه}}$$

سود خالص تعدیل یافته متعلق به سهامدار عادی =

سود خالص - سود سهام ممتاز + سود سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی + هزینه بهره اوراق بدهی به سهام عادی پس از کسر اثر مالیاتی

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{سود خالص} - \text{سود سهام ممتاز} + \text{سود سهام ممتاز قابل تبدیل} + \text{هزینه بهره اوراق بدهی قابل تبدیل} (1-t)}{\text{میانگین موزون سهام عادی} + \text{تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل اوراق بدهی} + \text{تعداد سهام ممتاز قابل تبدیل} + \text{تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل اوراق بدهی} + \text{تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل وارانته}}$$

میانگین موزون سهام عادی + تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل سهام ممتاز + تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل اوراق بدهی + تعداد سهام عادی ناشی از تبدیل وارانته

$$\text{diluted EPS} = \frac{\left[\text{net income} - \text{preferred dividends} \right] + \left[\frac{\text{convertible preferred dividends}}{\text{dividends}} \right] + \left[\frac{\text{convertible debt interest}}{\text{interest}} \right] (1-t)}{\left(\frac{\text{weighted average shares}}{\text{shares}} \right) + \left(\frac{\text{shares from conversion of conv. pfd. shares}}{\text{conv. pfd. shares}} \right) + \left(\frac{\text{shares from conversion of conv. debt}}{\text{conv. debt}} \right) + \left(\frac{\text{shares issuable from stock options}}{\text{stock options}} \right)}$$

سود رقیق شده هر سهم

محاسبه سود رقیق شده هر سهم در سه وضعیت زیر قابل محاسبه است:

شرکت سهام ممتاز قابل تبدیل به، سهام عادی در اختیار داشته باشد.

شرکت اوراق بدهی قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد.

شرکت اختیار معامله خرید سهام و وارانته در اختیار داشته باشد.

نکته: در صورتی که واحد تجاری ساختار سرمایه ساده‌ای در اختیار داشته باشد، سود پایه

هر سهم شرکت با سود رقیق شده هر سهم برابر خواهد بود.

سود رقیق شده هر سهم - ادامه

- شرکت اوراق بدهی قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد.
- در شرایطی که شرکت اوراق بدهی قابل تبدیل به سهام در اختیار داشته باشد و به سهام تبدیل شود، پس از عملیات تبدیل اوراق بدهی به سهام، واحد تجاری هزینه بهره‌ای بابت اوراق قرضه پرداخت نخواهد کرد. هزینه بهره به سود خالص شرکت و سهام عادی به میانگین موزون سهام عادی، اضافه خواهد شد. فرمول سود رقیق شده هر سهم برابر است با:

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{هزینه بهره اوراق قابل تبدیل پس از کسر مالیات} + \text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{سهام اضافی که از تبدیل اوراق قرضه به سهام عادی محاسبه شده است} + \text{میانگین موزون سهام عادی}}$$

سود رقیق شده هر سهم - ادامه

- شرکت سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد.
- در شرایطی که شرکت سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی در اختیار داشته باشد و به سهام تبدیل شود، تعدیلات زیر رخ می دهد:
- صورت کسر: سهم سود سهامداران ممتاز به سود خالص اضافه می شود.
- مخرج کسر: سهام اضافی که از تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی محاسبه شده است به میانگین سهام عادی اضافه می شود.
- $$\text{سود سهام ممتاز} + \text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}$$

$$\text{سود رقیق شده هر سهم} = \frac{\text{سود سهام ممتاز} + \text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{سهم اضافی که از تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی محاسبه شده است} + \text{میانگین موزون سهام عادی}}$$

سود رقیق شده هر سهم - ادامه

در شرایطی که در ساختار سرمایه شرکت **اختیار خرید معامله و یا واران** وجود دارد، شرکت به منظور محاسبه سود رقیق شده سهام از روش **سهام خزانه** استفاده می کند. در این صورت فرض می شود که با واگذاری سهام شرکت مبلغی وجه نقد دریافت می گردد. سپس با توجه به وجوه دریافت شده و در نظر گرفتن میانگین قیمت بازار سهام عادی یا ارزش پایان دوره هر کدام که کوچکتر است، می توانیم سهام شرکت را خریداری و خزانه نماییم. اعمال اختیار خرید سهام و تبدیل شدن به سهام عادی، **مخرج کسر سود رقیق شده هر سهم** افزایش می یابد. به طوریکه سود رقیق شده هر سهم به شرح زیر محاسبه خواهد شد :

سود رقیق شده هر سهم =

سود سهام ممتاز + سود سهام ممتاز - سود خالص

سهام اضافی که از تبدیل واران یا اختیار خرید سهام به سهام عادی محاسبه شده است + میانگین موزون سهام عادی

مثال

اطلاعات زیر در خصوص شرکت مهستان در دست است:

سود خالص شرکت: ۱۱۵.۶۰۰ دلار

تعداد سهام عادی در دست سهامدار: ۲۰۰.۰۰۰

۱.۰۰۰ سهام ممتاز به ارزش اسمی ۱۰۰ دلار و با نرخ سود ۱۰٪ که هر سهم ممتاز قابل تبدیل به ۴۰ سهم عادی است.

۶۰۰ اوراق بدهی با ارزش اسمی ۱۰۰۰ دلار و با نرخ بهره ۷٪ که به ارزش اسمی منتشر می شود و هر اوراق بدهی به ۱۰۰ سهم عادی تبدیل می شود.
مطلوب است محاسبه سود پایه هر سهم و سود رقیق یافته هر سهم.

حل مثال

$$\frac{115.600 - 10.000}{200.000} = 0.53$$

مطلوب است محاسبه سود پایه هر سهم و سود رقیق یافته هر سهم.

$$\frac{115.600 - 10.000 + 25.200}{200.000 + 60.000} = 0.5$$

$$600 \times 1000 \times 0.07 \times (1 - 0.04) = 25.200$$

در صورتی که اوراق بدهی به سهام تبدیل شود.

$$600 \times 100 = 60.000$$

$$\frac{115.600 - 10.000 + 10.000}{200.000 + 40.000} = 0.48$$

در صورتی که سهام ممتاز به سهام عادی تبدیل شود.

مثال 2

مثال ۳- اطلاعات زیر در خصوص شرکت کامیار در دست است:

سود خالص: ۱۱۵.۶۰۰ دلار

سهام عادی در دست سهامدار = ۲۰۰.۰۰۰ سهم

۱.۰۰۰ سهم ممتاز ۱۰۰ دلار با نرخ سود ۱۰٪

۱۰.۰۰۰ اختیار خرید سهام که به دارنده اختیار هر سهم به قیمت ۱۵ دلار اعطا می شود.

قیمت میانگین بازار ۲۰ دلار است. مطلوب است محاسبه سود تقلیل یافته هر سهم.

$$10.000 \times 15 = 150.000$$

$$\frac{150.000}{20} = 7500$$

$$10.000 - 7.500 = 2.500$$

$$\frac{115.600 - 10.000}{200.000 + 2500} = 0.52$$

تعداد اختیاری یا واراتی که به سهام قابل تبدیل است $\times \frac{\text{قیمت اعمال} - \text{قیمت بازار}}{\text{قیمت بازار}}$

$$\frac{20 - 15}{20} \times 10.000 = 2.500$$

مثال شرکت پاسارگاد نیک

سود خالص شرکت ۱۱۵.۶۰۰ دلار

تعداد سهام عادی ۲۰۰.۰۰۰ سهم

سهام ممتاز ۱۰۰۰ سهم ۱۰۰ دلار با نرخ سود ۱۰٪ که قابل تبدیل به ۴۰ سهم عادی است.

۶۰۰ واحد اوراق بدهی ۱۰۰۰ دلاری با نرخ بهره ۷٪ که قابل تبدیل به ۱۰۰ واحد سهام عادی است.

۱۰.۰۰۰ واحد اختیار معامله سهام که هر اختیار به یک سهم به قیمت اعمال ۱۵ دلار است.

میانگین قیمت سهام شرکت ۲۰ دلار است.

نرخ مالیات ۴۰٪

حل مثال

عملیات تبدیل سهام ممتاز به سهام عادی $1000 \times 40 = 40000$

عملیات تبدیل اوراق بدهی $600 \times 100 = 60000$

تعداد اختیاری یا واراتنی که به سهام قابل تبدیل است $\times \frac{\text{قیمت اعمال} - \text{قیمت بازار}}{\text{قیمت بازار}}$

$$\frac{20 - 15}{20} \times 10.000 = 2.500$$

تبدیل اوراق بدهی به سهام $= 600 \times 100 \times 7\% \times (1 - 0.04) = 25.200$

$$\frac{115.600 - 10.000 + 10.000 + 25.200}{200.000 + 40.000 + 60.000 + 2500} = 0.47 \text{ سود رقیق یافته هر سهم}$$

خاصیت ضد تقلیل

در شرایطی اوراق قابل تبدیل به سهام که در ساختار سرمایه شرکت وجود دارد، خاصیت ضد تقلیلی بر سود سهام شرکت دارد. یعنی منجر به افزایش سود هر سهم می شود. در چنین شرایطی اوراق بهادار که خاصیت ضد تقلیلی در محاسبه سود تقلیل یافته هر سهم در نظر گرفته نمی شود.

تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- به منظور تحلیل صورت های مالی شرکت ها دو روش تجزیه و تحلیل رایج است:
- تجزیه و تحلیل با مقیاس مشترک (تحلیل عمودی شرکت)
- تجزیه و تحلیل افقی صورت سود و زیان

تجزیه و تحلیل با مقیاس مشترک

- تجزیه و تحلیل با مقیاس مشترک به تحلیل گر کمک می کند تا فارغ از اندازه شرکت، شرکت های فعال در یک صنعت به شیوه های مقایسه ای تحلیل کند.
- به منظور انجام تحلیل عمودی، کلیه اقلام صورت سود و زیان بر درآمد فروش شرکت تقسیم می شود و به صورت درصد بیان می شود.

تجزیه و تحلیل صورت سود و زیان - ادامه

- به منظور تحلیل افقی صورت سود و زیان، از نسبت های مالی استفاده می کنیم. به طور مثال به منظور بررسی میزان سودآوری شرکت نسبت حاشیه سود خالص شرکت را محاسبه می کنیم.
- حاشیه سود، بازده فروش تعابیر دیگر، حاشیه سود خالص شرکت است و روش محاسبه آن به شرح زیر است:
- روش محاسبه حاشیه سود خالص =

سود خالص
درآمد فروش

تجزیه و تحلیل صورت سود و زیان – ادامه

حاشیه سود خالص بیانگر این مطلب است که یک ریال درآمد شرکت به چه میزان سود تبدیل شده است. هرچه میزان حاشیه سود خالص بالاتر باشد، توان سودآوری شرکت بالاتر خواهد بود و خبری خوشایند برای سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان تلقی می‌شود.

نکته مهم: حاشیه سود خالص نسبتی است که به طور مستقیم از تحلیل عمودی صورت سود و زیان استخراج می‌شود.

نسبت حاشیه سود ناخالص:

با استفاده از نسبت حاشیه سود ناخالص می توان به استراتژی های تولید و فروش شرکت پی برد. تنوع محصولات شرکت، میزان بهای تمام شده محصولات و در نهایت سیاست بازاریابی و فروش محصولات از حاشیه سود ناخالص شرکت استنتاج می شود. به منظور محاسبه این نسبت از فرمول زیر استفاده می کنیم:

$$\frac{\text{سود ناخالص}}{\text{درآمد فروش}} = \text{حاشیه سود ناخالص}$$

سود جامع

- اقلام درآمد و هزینه هایی که در صورت سود و زیان گزارش نمی شود در صورت سود و زیان افشا می شود و به طور کلی تغییرات در حقوق صاحبان سهام (خالص دارایی) بجز سرمایه گذاری ها مالکان و توزیع منافع سود میان مالکان در صورت سود جامع گزارش می شود.
- اقلامی که مطابق با FASB و استانداردهای مالی بین المللی در صورت سود جامع گزارش می شود:
- تعدیلات ناشی از تسعیر ارز و معاملات ارزی شرکت
- سود یا زیان تحقق نیافته قراردادهای مربوط به مشتقات مالی
- سود یا زیان تحقق نیافته ناشی از سرمایه گذاری های آماده برای فروش
- تغییرات وجوه قراردادهای بازنشستگی شرکت ها

صورت سود جامع طبق استاندارد ایران

سود و زیان جاری

تعدیلات سنواتی (تغییرات حسابداری، تغییرات حسابداری)

اصلاح اشتباهات دوره های قبل

سایر اقلام که مستقیماً جز حقوق صاحبان سهام طبقه بندی می شود. نظیر:

مازاد حاصل از تجدید ارزیابی دارایی ثابت

سود یا زیان تسعیر ارز شرکت فرعی خارجی

مثالی در خصوص نحوه محاسبه سود جامع

اطلاعات زیر از صورت های مالی شرکت آگینه استخراج شده است. چه مبلغی تحت عنوان سود جامع طبقه بندی خواهد شد؟

$$(200 + 20 - 30) - 227 = 10$$

شرح	مبلغ
حقوق صاحبان سهام اول دوره	۲۰۰ میلیارد ریال
سود تقسیمی طی دوره	۲۰ میلیارد ریال
سود تقسیمی طی دوره	۳ میلیارد ریال
حقوق صاحبان سهام آخر دوره	۲۲۷ میلیارد ریال

مثالی دیگر در خصوص کاربرد سود جامع در تحلیل شرکت ها

- تحلیل گری با توجه به مقایسه نسبت های p/e درصدد سرمایه گذاری است. او معتقد است سهام هایی با p/e پایین، کمتر از واقع ارزش گذاری شده است. تحلیل گر به منظور تصمیم گیری در خصوص خرید سهام شرکت الف یا ب می باشد، درصدد پاسخ به این سوال است که در صورتی که سود جامع هر سهم را در محاسبه p/e در نظر بگیرد به جای اینکه سود هر سهم را در محاسبات لحاظ نماید، محاسبات و مفروضات زیر را انجام می دهد.

حل مثال

شرکت کارگزاری بانک ملی ایران (سهام خاص)

شرح	شرکت الف	شرکت ب
قیمت	۳۵	۳۰
سود هر سهم - ریال	۱.۶	۰.۹
P/E	۲۱.۹	۳۳.۳
سود (زیان) جامع شرکت به میلیون ریال	(۱۶.۲۷۲)	(۱.۷۵۷)
تعداد سهام شرکت (میلیون سهم)	۲۲.۶	۲۵.۱

شرح	شرکت الف	شرکت ب
قیمت	۳۵	۳۰
سود هر سهم - ریال	۱.۶	۰.۹
سود (زیان) جامع - میلیون ریال	(۱۶.۲۷۲)	(۱.۷۵۷)
تعداد سهام (میلیون سهم)	۲۲.۶	۲۵.۱
سود (زیان) جامع به ازای هر سهم	$\frac{(۰.۷۲)}{۲۲.۶/۱۶.۲۷۲}$	$\frac{(۰.۰۷)}{۲۵.۱/۱.۷۵۷}$
سود (زیان) جامع + سود خالص هر سهم	۰.۸۸	۰.۸۳
P/E	۳۹.۸	۳۶.۱

مفهوم پایداری سود (سرفصل تحلیلگری)

- با توجه به اینکه حسابداری تعهدی همراه با تعدیلات و برآوردهای متعددی خواهد بود، حسابداری تعهدی پایداری کمتری در مقایسه با حسابداری نقدی دارد. این عدم پایداری به خاطر تعدیلات و برآوردهای حسابداری است.
- پایداری سود به این معنا است که یک ریال سود که امروز توسط شرکت تولید می شود نشان دهنده یک ریال سود آتی شرکت باشد.
- با توجه به مفهوم پایداری سود، تحلیلگران مالی به منظور ارزش گذاری اوراق بهادار، **وزن کمتری به سود حسابداری می دهند و از تنزیل جریانات نقدی** که پایداری بیشتری دارد استفاده می کند.

کیفیت سود (سرفصل تحلیلگری)

- هر چه سود شرکتی پایدارتر باشد، کیفیت بالاتری خواهد داشت. برخی از تحلیلگران به اشتباه فکر می کنند که هر چه محافظه کاری سود حسابداری شرکتی بیشتر باشد کیفیت سود بالاتر خواهد بود. ولی باید به این نکته توجه کرد که در صورتی بخواهیم براساس اصل محافظه کاری به پیش بینی سود پردازیم، از بهترین روش ممکن استفاده کردیم زیرا بیشتر تعدیلات و اقلام معوق حسابداری طی چند روز مالی به صورت اتوماتیک خنثی می شود. (مثال استفاده از روش استهلاک تسریعی و روش خط مستقیم به منظور محاسبه هزینه استهلاک)
- از آنجا که سود حسابداری شامل دو بخش نقدی و تعهدی می باشد، تفاضل این دو بخش از یکدیگر می توان به محاسبه مبالغ تعهدی پردازیم به همین منظور می توان از دو رویکرد ترازنامه ای و جریان وجوه نقد استفاده کنیم.

استفاده از رویکرد ترازنامه ای به منظور محاسبه نسبت ارقام تعهدی (سرفصل تحلیلگری)

- ارقام تعهدی با رویکرد ترازنامه ای = خالص دارایی های عملیاتی
- ارقام تعهدی با رویکرد ترازنامه ای = دارایی های عملیاتی - بدهی های عملیاتی
- دارایی های عملیاتی = کل دارایی ها - (وجه نقد + اوراق بهادار قابل معامله)
- بدهی های عملیاتی = کل بدهیها - (اسناد پرداختنی کوتاه مدت + اسناد پرداختنی بلند مدت)

$$accrual\ ratio\ BS = \frac{NOA_{End} - NOA_{BEG}}{\frac{NOA_{End} + NOA_{BEG}}{2}}$$

استفاده از رویکرد جریان وجوه نقد به منظور محاسبه

نسبت ارقام تعهدی (سرفصل تحلیلگری)

- در صورتی که جریان وجوه نقد عملیاتی و جریان وجوه نقد سرمایه گذاری از سود خالص شرکت کسر شود، اقلام تعهدی محاسبه می شود.

$$CF \text{ (accuracy ratio)} = \frac{(NI - CFO - CFI)}{\left(\frac{NOA_{End} + NOA_{BEG}}{2} \right)}$$

نکته: ارقام تعهدی محاسبه شده توسط هر دو روش ترازنامه و سود و زیانی **نتیجه یکسان** دارند، هر چه **نسبت مذکور پائین باشد**، **کیفیت سود بالاتر خواهد بود**.

مثالی در خصوص کیفیت سود

کیفیت سود شرکت پدram بیشتر از شرکت آذرخش است زیرا در هر دو سال نسبت ارقام تعهدی کوچکتری در مقایسه با شرکت آذرخش دارد.

کیفیت سود شرکت آذرخش در سال ۱۳۹۰ بهبود و کیفیت سود شرکت پدram در سال ۱۳۸۹ کاهش نیافته است.

نسبت ارقام تعهدی	۱۳۸۹	۱۳۹۰
شرکت آذرخش	۱۷.۸٪	۱۲.۴٪
شرکت پدram	۶.۹٪	۹.۵٪

فصل پنجم :

درک ترازنامه

- تعریف عناصر دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام در ترازنامه و کاربردهای هریک از آنها در تجزیه و تحلیل‌های مالی؛
- نحوه آرایه هر طبقه از دارایی‌ها و بدهی‌ها در ترازنامه بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۱)
- اشکال مختلف ارائه ترازنامه؛
- تأثیر استفاده از حسابداری تعهدی بر دارایی‌ها و بدهی‌ها
- تشابهات و تمایزات دارایی‌ها و بدهی‌های جاری و غیرجاری؛
- انواع مبانی اندازه‌گیری دارایی‌ها و بدهی‌ها شامل روش‌های بهای تمام شده تاریخی و ارزش منصفانه
- انواع روش‌های طبقه‌بندی و افشای اوراق بهادار قابل داد و ستد (سریع معامله) و غیرقابل داد و ستد در بازار
- تفسیر ترازنامه و صورت تغییرات در حقوق صاحبان سهام
- تجزیه و تحلیل و ارزیابی ترازنامه به ارزش‌های جاری دارایی‌ها و بدهی‌ها؛
- تعیین انواع روش‌های استهلاک دارایی‌های مشهود و تأثیر انتخاب هریک از آنها بر تصمیم‌گیری‌های مالی

اشکال مختلف ترازنامه

- **ارائه به شکل گزارش**
- دارایی ، بدهی ، حقوق صاحبان سهام در یک ستون گزارش می شود.
- **ارائه به شکل حساب**
- دارایی ها در سمت راست ، بدهی ها و حقوق صاحبان سهام در سمت چپ ترازنامه افشا می شود.
- **ارائه به صورت ترازنامه طبقه بندی شده**
- دارایی ها و بدهی ها به دو بخش جاری و غیر جاری طبقه بندی می شود.

تعریف دارایی های جاری و غیر جاری

- دارایی هایی که انتظار رود طی یک سال یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است به وجه نقد تبدیل شود به عنوان دارایی جاری تلقی می شود.
- دارایی هایی که انتظار نمی رود طی یک سال یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است به وجه نقد تبدیل شود به عنوان دارایی غیرجاری تلقی می شود.

تعریف بدهی های جاری و غیر جاری

- تعهداتی که در یک سال مالی یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است تسویه شود ، بدهی جاری تلقی می شود.
- نکته مهم : واحد تجاری حق به تاخیر انداختن تسویه تعهدات و یا تمدید مهلت تسویه را ندارد.
- تعهداتی که در یک سال مالی یا یک چرخه عملیاتی هر کدام که طولانی تر است تسویه نمی شود ، بدهی غیر جاری تلقی می شود.

سرمایه در گردش واحدهای تجاری

به مازاد دارایی های جاری به بدهی جاری سرمایه در گردش اطلاق می شود و میزان سرمایه در گردش به تحلیل گر نشان می دهد که توان شرکت در پرداخت بدهی های سررسید شده چه میزان است.

تحلیل گران همواره نقطه مطلوب سرمایه در گردش شرکت را محاسبه می نمایند.

هدف از تقسیم بندی اجزای ترازنامه به جاری و غیرجاری

- هدف از تقسیم دارایی ها و بدهی ها به دو بخش جاری و غیرجاری، فراهم نمودن اطلاعات مربوط و قابل اتکا است و طبقه بندی صورت گرفته میزان نقد شوندگی دارایی ها و بدهی ها را نشان می دهد.
- صورت های مالی نمونه شرکتها بررسی شود.

توضیح در خصوص مبنای اندازه گیری ارزش تاریخی، ارزش منصفانه، ارزش فعلی دارایی ها و بدهی ها

با توجه به اینکه اقلام ترازنامه با ارزش های مختلفی نظیر، بهای تمام شده تاریخی، ارزش منصفانه، بهای تمام شده جایگزینی، ارزش فعلی جریان نقد ارائه می شوند، لذا ارزش کل دارایی ها طبق ترازنامه نمی تواند نشان دهنده ارزش شرکت باشد.

نکات مهمی که در خصوص ارزشگذاری دارایی و بدهی ها باید در نظر گرفته شود: ارزش تاریخی: ارزش قابل بازبینی و عینی است.

ارزش منصفانه: ارزشی ذهنی است.

در یادداشت های صورت مالی در خصوص اندازه گیری دارایی ها و بدهی های شرکت اشاره می شود.

نحوه ارائه دارایی ها و بدهی های شرکت در ترازنامه

● ترازنامه نمونه واحد های تجاری

حساب و اسناد دریافتنی

حساب‌های دریافتنی در ترازنامه پس از کسر ذخایر مطالبات مشکوک الوصول و یا ذخایر بابت وارانتی و گارانتی گزارش می شود.

موجودی مواد و کالا

موجودی کالا، اقلامی هستند که به قصد فروش و یا استفاده جهت تولید محصول و فروش آن نگهداری می‌شود و شامل مواد خام، کالای در جریان ساخت و کالای ساخته شده می‌باشد.

به عبارت دیگر هزینه های تحقق یافته در قالب موجودی کالا سرمایه ای تلقی شده و هزینه‌های زیر در محاسبه بهای تمام شده موجودی کالا لحاظ نمی‌گردد و به عنوان هزینه دوره تلقی می‌شود.

- ضایعات غیرعادی مواد، دستمزد و سربار
- هزینه های انبار به غیر از فرآیند تولید
- سربار اداری
- سربار ثابت تولید تخصیص نیافته
- هزینه فروش و کنارگذاری دارایی ها

نحوه ارزشگذاری موجودی کالا

موجودی کالا در ترازنامه به اقل بهای تمام شده یا خالص ارزش بازیافتنی هر کدام که کمتر است گزارش می شود. خالص ارزش بازیافتنی معادل قیمت فروش موجودی کالا منهای هزینه های برآوردی تولید بازاریابی، فروش و توزیع است در شرکت های تولیدی هزینه تولید شامل، مواد مستقیم دستمزد مستقیم و سربار است.

جریان هزینه موجودی کالا در شرکت با جریان ارزشگذاری موجودی کالا متفاوت است به طوریکه ارزش گذاری موجودی کالا طبق روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش بازیافتنی است و جریان هزینه موجودی کالا طبق روش های زیر است:

- اولین صادره از اولین وارده: محاسبه بهای تمام شده بر این اساس که تعداد موجود بیانگر آخرین خریده ها یا آخرین تولیدات است.
- میانگین موزون
- شناسایی ویژه
- اولین صادره از آخرین وارده: محاسبه بهای تمام شده بر این اساس که تعداد موجود بیانگر اولین خریده ها یا اولین تولیدات است.
- موجودی پایه
- خرده فروشی

روش میانگین موزون

میانگین موزون عبارت است از محاسبه بهای تمام شده موجودی مواد و کالا بر اساس اعمال بهای متوسط در مورد واحد موجودی است. میانگین موزون از تقسیم مجموع بهای تمام شد واحدهای موجودی به مجموع تعداد واحدهای آماده برای فروش محاسبه می گردد.

$$\frac{\text{خرید طی دوره} + \text{موجودی کالای اول دوره}}{\text{تعداد کالای آماده برای فروش}}$$

بهای تمام شده کالای آماده برای فروش:

روش شناسایی ویژه

شناسایی ویژه روشی است که در آن مخارج مختص هر یک از اقلام موجودی به آن قلم اختصاص می یابد. این روش برای اقلامی مناسب است که صرف نظر از فرآیند خرید یا تولید قابل تشخیص هستند. کاربرد این روش در مواردی که کالاها لوکس و ارزشمند هستند (مثل جواهر فروشی ، نمایشگاه اتومبیل) مناسب است و در مواردی که اقلام متعددی از موجودی مواد و کالا از یکدیگر قابل تفکیک نباشد، مناسب نیست.

نحوه افشای سرمایه گذاری ها در واحدهای تجاری

واحدهای تجاری اغلب با هدف استفاده از وجوه مازاد خود طی مدتی که به آن نیاز ندارند و یا کسب نفوذ و حق کنترل در واحدهای تجاری دیگر اقدام به سرمایه گذاری در اسناد بدهی و سهام موسسات دیگر نموده و به این ترتیب به کسب منافع بیشتر اقدام می نمایند.

سرمایه گذاری بر اساس نوع آنها عموماً به دو بخش قابل تفکیک است:

- سرمایه گذاری در اسناد بدهی و دیگر موسسات

کسب سود در این اوراق به صورت دریافت بهره متعلق به اوراق بدهی و یا بهره برداری از نوسانات قیمت و استفاده از منافع حاصل از تفاوت بهای خرید و فروش سرمایه گذاری ها است.

- سرمایه گذاری در اسناد سرمایه ای دیگر موسسات

واحدهای تجاری با سرمایه گذاری در اسناد سرمایه ای واحدهای تجاری دیگر به واسطه کسب منافع از سود متعلقه یا تغییرات قیمت، به دنبال کسب نفوذ و حق کنترل ناشی از حق رای به دست آمده هستند.

تفکیک سرمایه گذاری بر اساس اهداف گزارشگری

بنابر اهداف گزارشگری مالی، سرمایه گذاری ها را می توان به انواع زیر تفکیک نمود:

- سرمایه گذاری جاری

- سرمایه گذاری بلندمدت

سرمایه گذاری بلندمدت دو گروه هستند:

گروه اول: سرمایه گذاری هایی که شرکت قصد و توان نگهداری آن را داشته باشد و بتواند این توانایی را اثبات کند.

گروه دوم : سرمایه گذاری هایی هستند که واحد تجاری در کوتاه مدت امکان فروش آن ها را ندارد. بنابراین هرکدام از سرمایه گذاری هایی که در تعاریف بالا نگنجد، جز سرمایه گذاری های جاری طبقه بندی می شود.

تفکیک سرمایه گذاری های کوتاه مدت بر اساس نوع و هدف

قابل نگهداری تا سررسید: شرکت سرمایه گذار در صورتی که بخواهد و بتواند سرمایه گذاری خود در اوراق بدهی موسسات دیگر را تا سررسید نگهداری کند، سرمایه گذاری را به عنوان قابل نگهداری تا سررسید طبقه بندی می کند.

قابل داد و ستد: با هدف خرید و فروش مکرر و استفاده از نوسانات ارزش بازار انجام می شود و هدف از آنها نگهداری سرمایه گذاری نبوده و در اولین فرصتی که سرمایه گذار قائل است بهای سرمایه گذاری آن به حداکثر مطلوب رسیده ، اقدام به فروش آن خواهد نمود.

آماده برای فروش: این نوع سرمایه گذاری ، نه به قصد خرید و فروش مکرر است و نه به قصد نگهداری تا سررسید و به عبارت دیگر ، سرمایه گذاری هایی که در دو گروه بالا قرار نمی گیرند، جز سرمایه گذاری های حاضر برای فروش طبقه بندی می شود.

سرمایه گذاری قابل نگهداری تا سررسید

سرمایه گذاری قابل نگهداری تا سررسید:

این نوع سرمایه گذاری ها تا قبل از سررسید در ترازنامه به عنوان سرمایه گذاری بلندمدت ولی در سال آخر به عنوان سرمایه گذاری جاری منعکس می گردد و حسابداری آن به روش بهای تمام شده مستهلک شده انجام می شود.

سرمایه گذاری قابل داد و ستد

سرمایه گذاری قابل داد و ستد تحت عنوان سرمایه گذاری کوتاه مدت در ترازنامه گزارش می شود. حسابداری این نوع سرمایه گذاری ها به روش ارزش بازار انجام می شود و سود و زیان تحقق نیافته (بهای دفتری منهای ارزش بازار) به سود یا زیان دوره منظور می شود.

سرمایه گذاری آماده برای فروش

نحوه ارائه این سرمایه گذاری ها در ترازنامه به عنوان دارایی جاری یا دارایی بلندمدت بستگی به قصد نگهداری آنها دارد و حسابداری آن به ارزش بازار است. سود یا زیان تحقق نیافته این سرمایه گذاری ها در بخش حقوق صاحبان سهام منعکس می شود.

طبقه بندی سرمایه گذاری در ایران

- سرمایه گذاری های سریع معامله

- سایر سرمایه گذاری های جاری

سرمایه گذاری های سریع معامله سرمایه گذاری هایی هستند که برای آنها بازار قابل داد و ستد فعالی وجود دارد.

بنابراین سرمایه گذاری هایی که برای آنها بازار داد و ستد فعالی وجود ندارد و شرکت قصد فروش آن را دارد جز سایر سرمایه گذاری های جاری طبقه بندی می شود.

نحوه ارزشگذاری اوراق سرمایه طبق استاندارد حسابداری ایران (استاندارد شماره ۱۵) **سرمایه گذاری های سریع معامله**

روش ارزش بازار

روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش بر اساس پرتفوی
سرمایه گذاری ها

سایر سرمایه گذاری های جاری :

روش خالص ارزش فروش

روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش بر اساس تک تک
اقلام سرمایه گذاری ها

دارایی های ثابت

- در زمانیکه هزینه‌ای در شرکت اتفاق می‌افتد در صورتیکه هزینه‌ها منافع آتی اقتصادی طی چند دوره داشته باشد سرمایه‌ای تلقی شده و در صورتیکه هزینه‌ها منافع اقتصادی نداشته باشند، هزینه دوره شناسایی می‌شود.
- هزینه‌های سرمایه‌ای شده در ترازنامه به عنوان دارایی تلقی شده و در صورت جریان وجوه نقد به عنوان فعالیت خروجی وجه نقد تلقی می‌شود.
- روش های استهلاک
- روش استهلاک خط مستقیم
- $$\text{روش استهلاک نزولی مضاعف} = \frac{\text{ارزش دفتری اول دوره} \times 2}{\text{عمر مفید دارایی}}$$

دارایی ثابت - ادامه

● محاسبه برخی نسبت های مهم بر روی دارایی های بلندمدت شرکت

$$\frac{\text{استهلاک انباشته}}{\text{تعداد سالی که دارایی تاکنون مستهلک شده است}} = \frac{\text{استهلاک هر سال}}$$

$$\frac{\text{بهای تمام شده ماشین آلات}}{\text{کل عمر مفید دارایی}} = \frac{\text{هزینه استهلاک هر سال}}$$

$$\frac{\text{استهلاک انباشته} - \text{بهای تمام شده ماشین آلات}}{\text{عمر مفید باقیمانده ماشین آلات}} = \frac{\text{هزینه استهلاک هر سال}}$$

درک صورت جریان وجه نقد

- تعریف وجه نقد، شبه نقد و معادل نقد بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۲)
- نحوه ارایه هزینه های بهره و سود تقسیمی شرکت در صورت جریان وجه نقد بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۲)
- تعریف انواع جریانهای نقدی حاصل از فعالیت های عملیاتی، بازده سرمایه گذاری و سود حاصل از تأمین مالی، مالیات بر درآمد، سرمایه گذاری و تأمین مالی و طبقه بندی اطلاعات ارایه شده در هریک از آنها بر طبق استانداردهای حسابداری در ایران (استاندارد حسابداری شماره ۲)
- نحوه گزارشگری فعالیت های تأمین مالی و سرمایه گذاری غیرنقدی
- تفاوت بین روش های مستقیم و غیرمستقیم ارائه جریانهای نقدی حاصل از فعالیت های عملیاتی
- مراحل تهیه صورت جریان وجه نقد به صورت مستقیم و غیرمستقیم
- فرآیند تبدیل صورت جریان وجه نقد از روش مستقیم به غیرمستقیم
- تفاوت صورت جریان وجه نقد با ترازنامه و صورت سود و زیان
- دانستن ارتباط بین سود و جریان نقد
- تعریف و تفسیر جریان نقدی آزاد شرکت (FCFF) و جریان نقدی آزاد سهامداران (FCFE) و مقایسه آنها با یکدیگر و تعریف دیگر نسبت های مربوط به جریان نقد

مقدمه ای بر صورت جریان وجوه نقد

- وجه نقد لازمه رقابت در عرصه کسب و کار و شرط بقای شرکت ها است. اگر شرکتی نتواند از فعالیت های خود وجه نقد کافی تهیه کند، نه تنها رقابت برایش مشکل می گردد، بلکه تداوم فعالیتش نیز ممکن است مختل گردد. بنابراین ارائه اطلاعاتی درباره وجه نقد تولید شده و مصرف شده یک واحد تجاری در طی دوره می تواند برای استفاده کنندگان برون سازمانی و درون سازمانی مفید واقع گردد. صورت جریان وجوه نقد یکی از صورت های مالی اساسی است که جریان های نقد تولید شده و مصرف شده یک شرکت را طی دوره مالی به شکل طبقه بندی شده در اختیار استفاده کنندگان قرار می دهد.

صورت جریان وجوه نقد (استاندارد شماره ۲)

اطلاعات تاریخی مربوط به جریان وجوه نقد می‌تواند در قضاوت نسبت به مبلغ، زمان و میزان اطمینان از تحقق جریانهای وجوه نقد آتی به استفاده‌کنندگان صورتهای مالی کمک کند. اطلاعات مزبور، بیانگر چگونگی ارتباط بین سودآوری واحد تجاری و توان آن جهت ایجاد وجه نقد و در نتیجه مشخص‌کننده کیفیت سود تحصیل شده توسط واحد تجاری است. علاوه بر این، تحلیل‌گران و دیگر استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی اغلب به طور رسمی یا غیر رسمی مدلهایی را برای ارزیابی و مقایسه ارزش فعلی جریانهای وجه نقد آتی واحدهای تجاری به کار می‌برند. اطلاعات تاریخی مربوط به جریان وجوه نقد می‌تواند جهت کنترل میزان دقت ارزیابیهای گذشته مفید واقع شود و رابطه بین فعالیتهای واحد تجاری و دریافتها و پرداختهای آن را نشان دهد.

از آنجا که صورت جریان وجوه نقد تحت تأثیر برخوردهای متفاوت حسابداری در خصوص معاملات و رویدادهای یکسان در سطح واحدهای تجاری مختلف نیست، ارائه آن قابلیت مقایسه جنبه عملیاتی عملکرد مالی واحدهای تجاری مختلف را افزایش می‌دهد.

اهمیت صورت جریان وجوه نقد

اطلاعات گزارش شده در صورت جریان وجوه نقد به دلایل متعددی حائز اهمیت است که برخی از آنها به قرار زیر می باشد:

- استفاده کنندگان برون سازمانی به ویژه معامله گران سهام در بورس به جریان های نقدی شرکت توجه می کنند.
- توانایی تقسیم سود توسط شرکت را نشان می دهد.
- جریان های نقد شرکت تحت تاثیر روش های حسابداری قرار نمی گیرد.
- جریان نقد معیاری برای ارزیابی کیفیت سود گزارش شده است.

طبقه بندی جریان های نقد و نحوه ارائه صورت جریان وجوه نقد

صورت جریان وجوه نقد باید منعکس کننده جریانهای نقدی طی دوره تحت سرفصلهای اصلی
زیر باشد:

- - فعالیتهای عملیاتی،
- - بازده سرمایه گذاریها و سود پرداختی بابت تأمین مالی،
- - مالیات بر درآمد،
- - فعالیتهای سرمایه گذاری، و
- - فعالیتهای تأمین مالی.

فعالیت های عملیاتی

فعالیت های عملیاتی عبارت از فعالیت های اصلی مولد درآمد عملیاتی واحد تجاری است. فعالیت های مزبور متضمن تولید و فروش کالا و ارائه خدمات است و هزینه ها و درآمدهای مرتبط با آن در تعیین سود یا زیان عملیاتی در صورت سود و زیان منظور می شود. جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی اساساً دربرگیرنده جریان های ورودی و خروجی نقدی مرتبط با فعالیت های مزبور است. مثال هایی از جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی به شرح زیر است:

- الف. دریافت های نقدی حاصل از فروش کالا و ارائه خدمات.
 - ب. دریافت های نقدی حاصل از حق امتیاز، حق الزحمه، کارمزد و سایر درآمدهای عملیاتی.
 - ج. پرداخت های نقدی به فروشندگان کالا و خدمات.
 - د. پرداخت های نقدی به کارکنان واحد تجاری یا از جانب آنها.
 - ه. دریافت ها و پرداخت های نقدی یک شرکت بیمه بابت حق بیمه ها، خسارات، مستمری ها و سایر پرداخت های بیمه ای.
 - و. دریافت ها و پرداخت های مرتبط با قراردادهای منعقد شده با اهداف تجاری و عملیاتی.
 - ز. پرداخت های نقدی بابت مزایای پایان خدمت کارکنان و هزینه سازماندهی مجدد.
- واحدهای تجاری باید جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی را با بکارگیری یکی از روش های زیر گزارش کنند:

- الف. روش مستقیم که به موجب آن وجوه نقد دریافتی و پرداختی بر حسب طبقات عمده افشا می شود،
- ب. روش غیرمستقیم که به موجب آن سود یا زیان عملیاتی با انجام تعدیلات زیر به خالص جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی تبدیل می شود.

محتوای اطلاعاتی صورت جریان وجوه نقد

واحد تجاری

- صورت جریان وجوه نقد اطلاعاتی در خصوص نقدینگی شرکت، توان پرداخت بدهی و میزان انعطاف پذیری شرکت را فراهم می کند.
- تحلیل گر از صورت جریان وجوه نقد استفاده می کند و تعیین می کند که آیا :
- فعالیت های عملیاتی شرکت وجه نقد کافی برای شرکت تولید می کند؟
- وجه نقد کافی جهت پرداخت بدهی های سررسید شده وجود دارد؟
- آیا شرکت نیاز به تامین مالی اضافی دارد؟
- شرکت در برابر تعهدات غیر منتظره توان مالی لازم را دارد؟
- آیا شرکت می تواند از فرصت های پیش رو استفاده نماید؟

تفاوت طبقه بندی جریان وجوه نقد شرکت طبق استاندارد حسابداری ایران و FASB

شرح	نوع طبقه بندی FASB	طبقه بندی طبق استاندارد حسابداری ایران
دریافت بهره	فعالیت عملیاتی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
دریافت سود سهام	فعالیت عملیاتی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
پرداخت بهره	فعالیت عملیاتی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
پرداخت سود سهام	فعالیت تامین مالی طبقه بندی می شود.	بازده سرمایه گذاری و سود پرداختی بابت تامین مالی طبقه بندی می شود.
پرداخت مالیات	فعالیت عملیاتی تلقی می شود.	بخش جداگانه ای تلقی می شود.

توضیح در ارتباط با نحوه ارائه فعالیت های

سرمایه گذاری، تامین مالی غیر نقدی

فعالتهایی که ورود یا خروج وجه نقد را به همراه ندارد در پی نوشت ها و جداول ترکیبی افشا می شود. مثال هایی از فعالیت های مذکور:

خرید ملک از طریق تامین مالی (وام)

- فعالیت فوق تامین مالی به همراه فعالیت سرمایه گذاری است ولی اثری بر جریان وجوه نقد ندارد.

- تبدیل اوراق بدهی به سهام ، فعالیت تامین مالی است ولی اثری بر جریان وجه نقد نمی گذارد.

تهیه صورت جریان وجوه نقد به روش مستقیم و غیر مستقیم

● به منظور تهیه صورت جریان وجوه نقد ، از هر دو روش مستقیم و غیر مستقیم استفاده می شود که تنها روش محاسبهٔ جریان وجه نقد عملیاتی شرکت بین این دو روش متفاوت است.

تهیه صورت جریان وجوه نقد با استفاده از روش

مستقیم

برای گزارش خالص جریان وجوه نقد ناشی از فعالیتهای عملیاتی در روش مستقیم، دریافتها و پرداختهای نقدی عملیاتی (از قبیل دریافتهای نقدی از مشتریان، پرداختهای نقدی به فروشندگان و پرداختهای نقدی به کارکنان یا از جانب کارکنان) که تشکیل دهنده خالص جریان وجوه نقد ناشی از فعالیتهای عملیاتی است، به طور جداگانه در صورت جریان وجوه نقد ارائه می شود.

وجه نقد دریافتی بابت فروش کالا

$$\text{پیش دریافت آخر دوره} - \text{پیش دریافت اول دوره} + \text{حساب دریافتی تجاری آخر دوره} - \text{فروش} =$$

نقد پرداختی بابت خرید کالا

$$\text{موجودی کالای آخر دوره} + \text{حساب پرداختی اول دوره} + \text{حساب پرداختی آخر دوره} - \text{بهای تمام شده کالای فروش رفته} = \\ \text{پیش پرداخت خرید اول دوره} - \text{پیش پرداخت خرید آخر دوره} + \text{موجودی کالای اول دوره} -$$

نقد پرداختی بابت هزینه عملیاتی

$$\text{هزینه عملیاتی پرداختی اول دوره} - \text{هزینه عملیاتی پرداختی آخر دوره} + \text{هزینه غیر نقدی} - \text{هزینه عملیاتی} = \\ \text{پیش پرداخت هزینه اول دوره} - \text{پیش پرداخت هزینه آخر دوره} +$$

نحوه محاسبه جریان وجوه نقد به روش غیر مستقیم

در گزارشگری به روش غیر مستقیم، با انجام تعدیلاتی در سود یا زیان عملیاتی در رابطه با موارد زیر، جریان خالص وجه نقد ناشی از فعالیت‌های عملیاتی محاسبه می‌شود:

الف. اقلام با ماهیت غیرنقدی از قبیل هزینه استهلاک و هزینه مزایای پایان خدمت کارکنان.

ب. اقلامی که در محاسبه سود یا زیان عملیاتی دوره جاری منظور شده، از قبیل افزایش یا کاهش مانده موجودی مواد و کالا و حسابهای دریافتنی و پرداختنی عملیاتی نسبت به مانده پایان دوره قبل و نیز افزایش یا کاهش مانده پیش‌پرداخت هزینه و خرید کالا و پیش‌دریافت درآمد و فروش کالا نسبت به مانده پایان دوره قبل.

جریان وجوه نقد عملیاتی

$$\begin{aligned} & \text{کاهش دارایی های جاری} + \text{هزینه بازخرید سنوات کارکنان} + \text{هزینه استهلاک دارایی ثابت} + \text{سود عملیاتی} = \\ & \text{کاهش بدهی های جاری} - \text{افزایش بدهی های جاری} + \text{افزایش دارایی های جاری} - \end{aligned}$$

نحوه محاسبه جریان نقد آزاد واحد تجاری

ارتباط میان سود و جریان وجوه نقد شرکت

سرمایه در گردش - مخارج ای سرمایه - (نرخ مالیات - 1) بهره + هزینه های غیر نقدی + سودخالص = جریان نقد آزاد شرکت

سرمایه در گردش - مخارج ای سرمایه - (نرخ مالیات - 1) بهره + جریان نقد عملیاتی شرکت = جریان نقد آزاد شرکت

فصل هفتم :

تکنیک های تجزیه و تحلیل های صورت های مالی

- مراحل تجزیه و تحلیل صورت های مالی
- موارد استفاده از صورت سود و زیان و ترازنامه پیش بینی شده؛
- طبقه بندی اجزای تشکیل دهنده صورت جریان وجه نقد پیش بینی شده و تهیه آن با فرض وجود درآمدها و هزینه های پیش بینی شده و سایر موارد مورد نیاز؛
- محاسبه و تحلیل نتایج انواع نسبت های مالی شامل طبقات زیر:
- نسبت های نقدینگی (نسبت جاری و نسبت آنی)
- نسبت های فعالیت (گردش کالا، گردش دارایی، گردش دارایی ثابت، دوره وصول مطالبات)
- نسبت های اهرمی (نسبت بدهی، توانایی پرداخت بهره (پوشش بهره)، نسبت بدهی به ارزش ویژه)
- نسبت های سودآوری (نسبت سود به فروش، نسبت سود عملیاتی، نسبت سود خالص، نرخ بازده دارایی، نرخ بازده دارایی ثابت، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام) و دانستن تفاوت آنها
- نسبت های ارزش بازار (قیمت به سود هر سهم، قیمت به جریان نقدی و قیمت به ارزش دفتری هر سهم)
- مزایا و محدودیت های استفاده از تجزیه و تحلیل نسبت های مالی
- محاسبه و تفسیر روش دوپونت و روش دوپونت توسعه یافته برای بازده حقوق صاحبان سهام شرکت و تبیین استفاده از این روش در تجزیه و تحلیل شرکت؛
- کاربردهای تجزیه و تحلیل نسبت دوپونت و ارزیابی ارتباط نسبت های سود خالص، گردش دارایی ها و بازده دارایی ها

مراحل تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- انتخاب ارقام و اطلاعات ، مقایسه و تعیین رابطه بین آنها و ارزیابی حاصل از آن را تجزیه و تحلیل مالی می نامند، بنابراین ، مرحله اول انتخاب ارقام و اطلاعاتی است که از بررسی و تفسیر آنها تصمیم گیری امکان پذیر شود. مرحله دوم مقایسه و تنظیم و مشخص کردن روابط بین ارقام و بالاخره مرحله سوم تفسیر و ارزیابی نتایج حاصل از مرحله دوم است.

- باید توجه داشت که صورت های مالی خلاصه معاملات و کارهای انجام شده را نشان می دهد و اساسا به گذشته مربوط می شود در حالی که تصمیم گیری درباره مسائلی که پیش می آید به آینده ارتباط پیدا می کند. در تجزیه و تحلیل مالی فرض بر این است که گذشته زمینه ساز آینده می شود و به این ترتیب نتیجه کوشش ها و تجارب گذشته که در صورت های مالی منعکس است مبنای بررسی واقع و نتایج به دست آمده راهنمای اخذ تصمیم نسبت به آینده قرار می گیرد و این نکته ای است که باید همیشه به هنگام اظهارنظر مورد توجه تحلیل گر باشد.

محدودیت های نسبت های مالی

- نسبت های مالی به تنهایی کاربرد ندارند. این نسبت زمانی معتبر هستند که با سایر شرکت ها و یا با عملیات تاریخی شرکت مقایسه شود.
- در صورتیکه رویه های حسابداری مختلف توسط شرکت ها به کار گرفته شود، مقایسه کاری طاقت فرسا خواهد بود.
- پیدا کردن صنایع قابل مقایسه و یا فعالیت شرکت ها در چند صنعت مشکل است.
- نتیجه گیری نباید بر اساس یک سری از نسبت ها صورت گیرد ، بلکه نسبت ها باید مقایسه ای نسبت به هم سنجیده شوند.
- تعیین نسبت یا ارزش هدف بسیار مشکل است و ارقام باید بر اساس دامنه قابل قبول مشخص شود.

ارتباط بین صورت های مالی

- صورت های مالی اساسی با یکدیگر ارتباط ذاتی دارند زیرا همگی جنبه های عملیات و رویدادهای مالی یگانه ای را گزارش می کنند.
- اگرچه هر یک از صورت های مالی اطلاعات متفاوتی را ارائه می کنند اما از آنها انتظار نمی رود نیازهای اطلاعاتی تمامی استفاده کنندگان را تامین نماید.

تجزیه و تحلیل صورت های مالی

- تجزیه و تحلیل افقی
- تجزیه و تحلیل عمودی
- تجزیه و تحلیل هم مقیاس

انواع تجزیه و تحلیل عمودی

- صورت های مالی بر مبنای مقیاس مشترک (استاندارد)
- تجزیه و تحلیل نسبت های مالی

انواع نسبت های مالی

نسبت های مالی

نسبت های
سودآوری

نسبت های اهرمی

نسبت های فعالیت

نسبت های
نقدینگی

نسبت های نقدینگی

- این نسبت ها به استفاده کنندگان کمک می کند که بنیه مالی شرکت را در پرداخت بدهی های کوتاه مدت در سررسید ارزیابی کنند و به دو گروه تقسیم می شوند:
- نسبت جاری
- نسبت آنی (سریع)

نسبت جاری

- این نسبت از تقسیم دارایی ها به بدهی های جاری بدست می آید.
- این نسبت نشان می دهد که بستانکاران می توانند اطمینان داشته باشند که مطالبات آنان در سررسید پرداخت می گردد. واحد این نسبت ، دفعه ، مرتبه یا بار است و جهت آن نیز مثبت است یعنی هر چه این نسبت بیشتر باشد از نظر اعتباردهندگان بهتر است.

$$\text{نسبت جاری} = \frac{\text{دارایی های جاری}}{\text{بدهی های جاری}}$$

نسبت سریع

یکی از مشکلات نسبت جاری درجات متفاوت تبدیل به نقدینگی دارایی های جاری است جهت رفع این مشکل از نسبت دیگری به نام نسبت سریع یا آنی استفاده می شود. این نسبت از تقسیم دارایی های سریع بر جمع بدهی ها به دست می آید.

$$\text{نسبت سریع} = \frac{\text{حساب های دریافتی} + \text{اوراق بهادار کوتاه مدت} + \text{نقد}}{\text{بدهی های جاری}}$$

نسبت های فعالیت یا عملیاتی

- مجموعه ای از نسبت هایی هستند که کارایی مصرف و استفاده از دارایی های واحد تجاری را در کسب سود و درآمد نشان می دهند.
- این نسبت ها عمدتاً شامل نسبت گردش دارایی، نسبت گردش موجودی مواد و کالا و نسبت دوره وصول مطالبات می باشند.
- نسبت های فعالیت ، توان یک واحد تجاری را در استفاده از دارایی های جاری و غیرجاری نشان می دهد.

نسبت گردش موجودی کالا

$$\text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{\text{بهای تمام شده کالای فروش رفته}}{\text{متوسط موجودی کالا}}$$

$$\text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{\text{فروش}}{\text{موجودی کالا}}$$

متوسط موجودی کالا برابر است با :

$$\frac{\text{موجودی کالا پایان دوره} + \text{موجودی کالا اول دوره}}{2}$$

محاسبه تعداد روزهایی که موجودی کالا در دست بوده است:

نتایج زیر قابل از نسبت تعداد روزهایی که موجودی کالا در اختیار شرکت بوده است استنتاج می شود:

- مقادیر قابل توجهی از دارایی های شرکت به موجودی کالا تخصیص یافته است.
- موجودی کالا ناباب است.

در شرایطی که نسبت فوق پایین باشد نتایج زیر قابل استنتاج خواهد بود:

مدیریت فروش شرکت کارایی لازم را نداشته است و این عدم کفایت موجودی کالا ممکن است به سیستم فروش آسیب بزند.

$$\text{گردش موجودی کالا} = \frac{365}{\text{تعداد روزهایی که موجودی کالا در دست است}}$$

نسبت گردش دارایی ها

- گردش پایین این نسبت موید هزینه های فرصت از دست رفته یا حداقل عدم کارایی در استفاده از دارایی ها است. البته جهت درک بهتر این نسبت همراه با سایر نسبت های مالی مقایسه می گردد.

$$\text{نسبت گردش دارایی ها} = \frac{\text{جمع درآمد}}{\text{جمع دارایی ها}}$$

گردش حساب های دریافتنی

$$\text{گردش حساب های دریافتنی} = \frac{\text{فروش نسیه خالص}}{\text{متوسط حساب های دریافتنی}}$$

- به نظر شما دلیل اینکه گردش حساب دریافتنی در شرکتی پایین است ، چیست؟

متوسط دوره وصول مطالبات

متوسط دوره وصول مطالبات ، این نسبت متوسط روزهایی که طول می کشد تا فروش
نسیه وصول شود را بیان می کند و از تقسیم عدد ۳۶۰ روز بر گردش حساب های
دریافتنی بدست می آید.

$$\text{متوسط دوره وصول مطالبات} = \frac{360}{\text{گردش حساب های دریافتنی}}$$

نسبت های اهرمی

نسبت های اهرمی ریسک سرمایه گذاران و اعتباردهندگان بلندمدت یک واحد تجاری را نشان می دهد، این نسبت ها همچنین اطلاعات مفیدی در خصوص به توان بازپرداخت بدهی های کوتاه مدت و بلندمدت شرکت در سررسید فراهم می آورند.

این نسبت ها عبارتند از:

- نسبت بدهی
- نسبت توان پرداخت بهره
- نسبت مالکانه

نسبت بدهی

بالا بودن این نسبت بیانگر ریسک بالای اعتباردهندگان بوده و موجب می گردد تا آنها نظر مساعدی نسبت به تمدید اعتبار یا اعطای اعتبار جدید نداشته باشند. سطح مطلوب این نسبت بستگی به ثبات سودآوری در طی سالیان متفاوت دارد. هر چه ثبات سودآوری تاریخی بیشتر باشد اعتبار دهندگان و سرمایه گذاران نسبت های بالاتری را تحمل خواهند کرد.

$$\text{نسبت بدهی} = \frac{\text{جمع بدهی ها}}{\text{جمع دارایی ها}}$$

نسبت پوشش هزینه بهره

- این نسبت به طور معمول از تقسیم سود قبل از بهره و مالیات بر هزینه بهره بدست می آید. علت استفاده از سود قبل از بهره و مالیات در صورت کسر آن است که این سود جهت پرداخت بهره در دسترس است.
- این نسبت برای ارزیابی توان واحد تجاری در پرداخت هزینه بهره سالانه بکار می رود.
- واحد این نسبت دفعه، مرتبه، یا بار است و بستانکاران و سرمایه گذاران جهت افزایش حاشیه ایمنی نسبت پرداخت بهره بالاتر را ترجیح می دهند.

$$\text{نسبت پوشش هزینه بهره} = \frac{\text{سود قبل از مالیات} + \text{هزینه بهره}}{\text{هزینه بهره}}$$

نسبت مالکانه

- این نسبت از مجموع دارایی ها به جمع حقوق صاحبان سهام بدست می آید.

$$\frac{\text{مجموع دارایی}}{\text{مجموع حقوق صاحبان سهام}} = \text{ضریب مالکانه}$$

- نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام + ۱ = ضریب مالکانه

نسبت های سودآوری

- هدف نهایی مدیریت حداکثر کردن بازده سهامداران است و سود خالص بهترین ابزار برای تعیین عملکرد مدیریت در دستیابی به هدف مزبور است.
- بنابراین ممکن است سهامداران در بین نسبت های مالی برای نسبت های سودآوری اهمیت بیشتری قائل بشوند.
- این نسبت ها عمدتاً شامل نسبت حاشیه سود خالص، حاشیه سود ناخالص، نسبت بازده دارایی ها و نسبت بازده حقوق صاحبان سهام می باشد.

نسبت حاشیه سود خالص

- این نسبت از تقسیم سود خالص به فروش بدست می آید و میزان بازدهی را به ازای هر ریال از فروش نشان می دهد.
- ضعف این نسبت آن است که بسیاری از هزینه ها همانند هزینه تامین مالی که در محاسبه سود خالص لحاظ شده است ارتباطی به فعالیت فروش ندارد. این نسبت در ظاهر مطلوب نیست و نمی توان بطور قاطع نسبت به سودآوری واحد تجاری اظهارنظر کرد ابزار بهتر در ارزیابی سودآوری واحد تجاری نسبت سود عملیاتی به فروش است.

$$\text{نسبت سود خالص به فروش} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{فروش خالص}}$$

$$\text{نسبت سود عملیاتی به فروش} = \frac{\text{سود عملیاتی}}{\text{فروش خالص}}$$

نسبت سود ناخالص به فروش

- این نسبت از تقسیم سود ناخالص به فروش بدست می آید و میزان بازدهی را به ازای هر ریال از فروش نشان می دهد.

$$\text{نسبت سود ناخالص به فروش} = \frac{\text{سود ناخالص}}{\text{فروش خالص}}$$

نسبت بازده دارایی ها

- این نسبت از تقسیم سود خالص به جمع دارایی ها بدست می آید و معیار بهتری برای سنجش سودآوری واحد تجاری در مقایسه با نسبت سود خالص به فروش و نسبت عملیاتی است زیرا توان مدیریت را در بکارگیری موثر از دارایی ها در ایجاد سود خالص نشان می دهد.

$$\text{نسبت بازده دارایی ها} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{متوسط دارایی ها}}$$

نسبت حقوق صاحبان سهام

این نسبت از تقسیم سود خالص منهای سود سهام ممتاز بر متوسط صاحبان سهام بدست می آید.

میزان تقسیمی بین سهامداران عادی سود خالص منهای سود سهام ممتاز است.

$$\text{نسبت حقوق صاحبان سهام} = \frac{\text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{متوسط حقوق صاحبان سهام}}$$

تحلیل نسبت دوپونت - تحلیل سه مرحله ای

$$\text{return on equity} = \left(\frac{\text{net income}}{\text{sales}} \right) \left(\frac{\text{sales}}{\text{assets}} \right) \left(\frac{\text{assets}}{\text{equity}} \right)$$

$$\text{return on equity} = \left(\frac{\text{net profit}}{\text{margin}} \right) \left(\frac{\text{asset}}{\text{turnover}} \right) \left(\frac{\text{leverage}}{\text{ratio}} \right)$$

تحلیل نسبت دوپونت ۵ مرحله ای (سرفصل تحلیلی)

$$ROE = \left(\frac{\text{net income}}{EBT} \right) \left(\frac{EBT}{EBIT} \right) \left(\frac{EBIT}{\text{revenue}} \right) \left(\frac{\text{revenue}}{\text{total assets}} \right) \left(\frac{\text{total assets}}{\text{total equity}} \right)$$

درآمد هر سهم

- سرمایه گذاران اغلب علاقه مندند که قدرت سودآوری را بر مبنای سود هر سهم اندازه گیری کنند. نسبت سود هر سهم از تقسیم سود خالص منهای سود سهام ممتاز بر تعداد سهام عادی بدست می آید.
- سود هر سهم در قسمت انتهایی صورت حساب سود و زیان نشان داده می شود.

نسبت قیمت به سود هر سهم

- این نسبت از تقسیم ارزش بازار به سود هر سهم بدست می آید با فرض آنکه اطلاعات بازار بورس ارزش بازار سهام شرکتی در پایان سال ۳۷۶ ، برابر است با ۲۲.۸۷۵ ریال باشد در صورتی که سود هر سهم آن ۲.۱۷ باشد، نسبت قیمت به سود عبارت از:
- نکته مهم : روند افزایش این نسبت مبین رشد واحد تجاری است که از دیدگاه سرمایه گذاران بسیار مطلوب است و روند کاهشی آن سرمایه گذاران و سهامداران را نگران خواهد کرد.

$$\text{نسبت قیمت به سود} = \frac{\text{ارزش بازار هر سهم}}{\text{سود هر سهم}} = \frac{22.875}{2.17} = 10.54$$

بازده سود سهام

- بازده سود سهام از تقسیم سود عادی بر ارزش بازار هر سهم بدست می آید:

$$\text{بازده سود سهام} = \frac{\text{سود هر سهم عادی}}{\text{ارزش بازار هر سهم عادی}}$$